

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER PROBLEM ALANLARI VE
KARIYER YARDIMI ARAMA DAVRANIŞLARININ KEŞFEDİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
KÜBRA KUTLUCA

GAZIANEP- 2022

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER PROBLEM ALANLARI VE
KARIYER YARDIMI ARAMA DAVRANIŞLARININ KEŞFEDİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN
KÜBRA KUTLUCA

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ HASAN EŞİCİ

GAZİANTEP-2022

**LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜNE**

YÜKSEK LİSANS KABUL VE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Kübra KUTLUCA tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Problem alanları ve Kariyer Yardımı Arama Davranışlarının Keşfedilmesi” başlıklı tez, 14/01/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Görevi

Unvanı, Adı ve Soyadı

İmzası:

Kurumu/Üniversitesi

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Hasan EŞİCİ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Jüri Başkanı

Dr. Öğr. Üyesi Fatih CAMADAN

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi

Jüri Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYZAZ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

.....
Enstitü Müdürü

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Problem Alanları ve Kariyer Yardımı Arama Davranışlarının Keşfedilmesi**” başlıklı çalışmanın tarafımda, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve onurumla doğrularım. 14\01\2022

Kübra Kutluca

ÖNSÖZ

Yüksek lisans sürecinde bilgileriyle kariyer yaşamıma katkı sağlayan aynı zamanda tez sürecinde verdiği katkılardan dolayı tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hasan EŞİCİ'ye teşekkürlerimi sunarım. Bulunduğu katkılardan dolayı tez jüri üyelerimden Dr. Öğr. Üyesi Fatih Camadan'a teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimimin başlangıcından bitimine kadar her türlü soruma içtenlik ve sabırla cevap veren, akademik yaşamıma birçok katkısı olan, kariyer yaşamım boyunca her soruma sabırla cevap vereceğine inandığım değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Ahmet AYZAZ'a ayrıca teşekkür ederim.

Yüksek lisansta gelişen dostluğumuz, ilgi, destek ve katkılarından dolayı sınıf arkadaşlarım Yeşim Konca ÇOBAN ve Defne YETİM'e teşekkür ederim.

Bilgisi ve sabrı ile bana destek olan sevgili edebiyat öğretmenim Emel SUNGUR'a teşekkürlerimi sunarım.

Hayatıma girdiği andan beri renk katan, her sıkıştığım da yardımını istediğim, zorlu süreçlerde elimi hiç bırakmayan, bedenen ve ruhen her daim yanımda olan sevgili nişanlım Hakan ERKENGEL'e çok teşekkür ediyorum.

Son olarak hayatımın her anında, başta sevgileri olmak üzere hiçbir şeyi benden esirgemeyen, maddi manevi tüm desteklerini sunan tüm teşekkürleri hak eden canım annem Hatice KUTLUCA'ya, kıymetli babam Abdulsalam KUTLUCA'ya ve değerli kardeşlerim Mehmet KUTLUCA ile Muzaffer KUTLUCA'ya her şey için binlerce kez teşekkür ederim.

Kariyerinde çıkmaza giren insanlara ışık olması dileği ile...

ÖZET

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin yaşadıkları kariyer problem alanlarını ve bu problemleri çözebilmek için kariyer yardım arama davranışlarını derinlemesine incelemektir. Araştırma kapsamında üniversite eğitimine devam eden 6 erkek, 6 kadın katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel çalışma yönteminden olgubilim yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışmada araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış “Üniversite Öğrencilerinde Kariyer Problem Alanları ve Kariyer Yardımı Arama Görüşme Formu” kullanılarak veri toplanmıştır ve veriler MAXQDA-12 programı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda kariyer problem alanları içerisinde yer alan çevresel faktörler ve toplumsal faktörlerin oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Öğrencilerin üniversite bünyesinde bulunan kariyer merkezleri ve psikolojik danışma merkezleri hakkında detaylı bilgiye sahip olmadıkları ve bu kurumlardan yardım talebinde bulunmadıkları, yaşadıkları kariyer probleminin çözümü için daha çok informel kaynaklarından yardım aradıkları görülmektedir. İnternetin ve arkadaşların problem durumunda başvuru önemli yardım kaynaklarından olduğu dikkat çekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencisi, Kariyer, Kariyer Problem Alanı, Kariyer Yardımı Arama

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the career problem areas of university students and their help seeking behaviors in order to solve these problems. Within the scope of the research, 6 male and 6 female participants who continue their university education were interviewed. In the research, the phenomenological approach from the qualitative study method was used. In the study, data were collected using the semi-structured "Career Problem Areas in University Students and Career Help Seeking Interview Form" created by the researchers and the data were analyzed with the MAXQDA-12 program. As a result of the analysis, it is seen that the ratios of environmental factors and social factors in career problem areas are close to each other. It is seen that the students do not have detailed information about the career centers and psychological counseling centers within the university and they do not ask for help from these institutions, and they mostly seek help from informal sources for the solution of their career problems. It is noteworthy that the Internet and friends are important sources of help in case of problem.

Keywords: Universtiy Student, Career, Career Problem Areas, Career Help Seeking

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi	4
1.4 Araştırmanın Varsayımları.....	6
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6 Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE.....	7
2.1 Problem Kavramı	7
2.1.1 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Problemler	8
2.1.2 Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Problemleri	8
2.2 Yardım Arama Davranışı	10
2.2.1 Yardım Arama Davranışını Etkileyen Faktörler	11
2.2.2 Yardım Aramayı Zorlaştırıcı Faktörler.....	13
2.2.3 Yardım Aramayı Kolaylaştırıcı Faktörler.....	14
2.2.4 Yardım Kaynakları	15
2.3 Kariyer Yardımı Arama	16
2.8 Kariyer Problem Alanları ve Kariyer Yardımı Arama Davranışı ile İlgili Yapılan Araştırmalar.....	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM.....	20
-------------	----

3. 1. Araştırmanın Modeli	20
3. 2. Çalışma Grubu.....	20
3.3 Veri Toplama Araçları	22
3.3.1 Üniversite Öğrencilerinde Kariyer Problem Alanları ve Kariyer Yardım Arama Görüşme Formu	22
3.3.2 Bilgilendirilmiş Onam Formu	23
3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi	23
3.5 İnanırcılık ve Tutarlık	24

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR	25
4.1 Kariyer Problem Alanları	25
4.1.1 Bireysel Faktörler	25
4.1.1.2 <i>Motivasyon Eksikliği</i>	26
4.1.1.3 <i>Düşünceler</i>	27
4.1.1.4 <i>Ekonomik Yetersizlik</i>	33
4.1.2 Çevresel Faktörler.....	34
4.1.2.1 <i>Toplumsal Faktörler</i>	35
4.1.2.2 <i>Kurum Faktörü</i>	37
4.2 Kariyer Yardım Arama.....	46
4.2.1.1 <i>İnformel Kaynaklar</i>	47
4.2.1.2 <i>Formel Kaynaklar</i>	50
4.2.1.2 <i>Yardım Kaynağının Özellikleri</i>	52
4.2.2 Yardım Arama Süreci.....	54
4.2.2.1 <i>Zorlaştırıcı Faktörler</i>	55
4.2.2.2 <i>Kolaylaştırıcı Faktörler</i>	57

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM	60
5.1 Kariyer Problem Alanları	60
5.2 Kariyer Yardım Arama	62

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER..... 64

6.1 Sonuçlar..... 64

6.2 Öneriler..... 65

KAYNAKÇA 66

EKLER..... 74

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Ana Tema ve Alt Temaya Ait Genel Görünüm.....	29
Şekil 2 Bireysel Faktörler Bulgusuna Ait Genel Görünüm.....	30
Şekil 3 Çevresel Faktörler Bulgusuna Ait Genel Görünüm.....	40
Şekil 4 Yardım Kaynaklarına Ait Genel Görünüm.....	51
Şekil 5. Yardım Arama Sürecine Ait Genel Görünüm.....	5

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 Problem Durumu

Her yıl ortalama 4,5 milyon genç ilgi ve yeteneklerine uygun meslek seçimi ile lisans eğitim sürecine adım atmaktadır (YÖK,2021). Bu süreçte, yeni ve farklı bir ortama girmekten dolayı yaşanan uyum sorunları (Özkan ve Yılmaz, 2010), duygusal sıkıntılar, kariyer seçimiyle ilgili kaygılar, mali zorluklar ve öğretim görevlileri ile ilgili sorunlar yaşanmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları problemler akademik ve kişisel yaşamlarını ve kariyer gelişimlerini etkilemektedir (Schweitzer, 2015). Görüldüğü üzere ciddi bir öğrenci potansiyeli olan yükseköğretimde öğrencilerin yaşadıkları problem alanları önem arz etmektedir. Çünkü karşılaşılan problem durumu, bireyin günlük yaşam süreçlerini olumsuz etkilemekte ve hayat kalitesinin düşmesine neden olmaktadır.

İnsanlar günlük yaşamda sıklıkla problem durumlarıyla karşılaşmaktadır. Ulaşmak istenilen amacın engellenmesi durumunda problem ortaya çıkmaktadır (Cüceloğlu, 2015). Problem çözümünün etkisiz kalmasına; stres yaratan sonuçlara ve psikolojik uyumsuzluğa neden olduğu düşünülmektedir (Howard ve Scott, 1965) ve bu nedenle problem çözümünün gerçekleştirilmesi için problem alanlarının iyi tanınmasına öncelik verilmelidir.

Üniversite eğitimi, bireylerin kariyer sürecinde önemli bir basamak görevi görmektedir. Üniversite eğitimine başlamakla birlikte öğrenciler, yaşamlarında farklı bir döneme geçmektedirler. Geçtikleri bu dönemle birlikte öğrencilerin içinde buldukları gelişim süreci içinde görevleri genişlemekte, bu dönem daha karmaşık bir hale gelmekte ve üstlendikleri sorumluluk sayılarında da artış yaşanmaktadır (Erkan, Özbay, Terzi, Cihangir Çankaya, 2009).

Öğrenciler; yaşadıkları şehirden ayrılma, alışık olmadıkları farklı ortamlarda bulunma, daha bireysel hareket etme, eğitim alanlarında ve mesleki alanlarda yeni kararlar alma, üniversite yaşamına uyum sağlama, kariyeri için fırsatları keşfetme ve değerlendirme, bağımsız ve özgür yaşamayı gerçekleştirme, kendisinden beklenen akademik talepleri karşılayabilme gibi tecrübeleri üniversite sürecinde edinmekte (Gizir, 2005; Kacur ve Atak,2011; Rickwood, Deane, Wilson, Ciarroci, 2005). Ayrıca biyolojik, çevresel, kişiler arası ve bilişsel olmak üzere çok çeşitli değişimlerin yaşandığı bu dönem; öğrenciler için

hassas ve önemli bir zaman aralığıdır (Kızıldağ, Zorbaz, Gençtanırım, Arıcı, 2012; Schonert-Reichl ve Muller, 1996). Yükseköğrenime geçiş ile yaşamlarında farklı döneme adım atan gençler, yaşamlarındaki değişikliklerden dolayı çeşitli problem alanları ile karşılaşmaktadırlar (Heppner, vd. 1994; Kacur ve Atak, 2011). Bu dönemde yaşanan ruhsal bir sorun yetişkinlik yıllarında etkisi büyük olabilecek bilişsel, sosyal ve duygusal değişikliklere neden olabilmektedir (Kessler, Foster, Saunders ve Stand, 1995).

Araştırmalar, üniversite öğrencilerinin yaşadıkları ruhsal problemlerde artış yaşandığını göstermektedir (Gallagher, 2007; Kessler vd., 2001). Bundan dolayı üniversiteli gençlerin karşılaştıkları problem alanlarının tespit edilmesi, önleme çalışmalarının yapılması ve probleme zamanında müdahale edilmesi; gelecekte karşılaşılabilecek ruhsal hastalıkların olumsuz etkilerini en aza indirmek için iyi bir yol olarak görülmektedir (Zivin, Eisenberg, Gollust ve Golberstein, 2009).

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problem alanları incelendiğinde bunların akademik kaygılar, motivasyon eksikliği, mezuniyet sonrası belirsizlikler, ekonomik problemler, akademisyenlerle yaşanan sorunlar ve kariyer problemleri şeklinde sıralandığı görülmektedir. (Gallegher, 1992; Lucav ve Berkel, 2005; Kacur ve Atak, 2011; Özgüven, 1992). Karşılaşılan sorunlar, doğrudan veya dolaylı şekilde öğrencilerin kariyer yaşamlarını etkilemektedir. Bundan dolayı üniversite öğrencilerinin kariyer problem alanlarının incelenmesi, kariyer merkezlerinin yapacakları çalışmalara da veri sağlayacaktır. Ayrıca kariyer merkezlerinin öğrencilere sunacağı hizmetler açısından da yol gösterici olacaktır.

Genç bireyler için yardım arama davranışı; iyi oluş ve zihinsel sağlık açısından çok önemlidir. Problem durumunun ortaya çıkması halinde gençlere uygun yönlendirmeler yapılmalıdır (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarrochi, 2005). Öğrencilerin yaşadıkları problem durumu için profesyonellerden yardım alması problemin çözümüne yardımcı olmaktadır fakat yardım alma sürecini zorlaştıran ve bireylerin yardım almaya karşı olumsuz tutuma sahip olmasına neden olan çeşitli faktörler bulunmaktadır. Bireyin aile üyelerine sahip olması, onu profesyonel kaynaklardan uzaklaştıran bir faktördür. Kişi, yardımı öncelikle aile bireylerinden istemektedir (Komiya, Good ve Sherrod, 2000). Bireyin profesyonel merkezlere ilişkin bilgi eksikliği, nereden ne şekilde yardım alacağını bilememesi (Erkan, Özbay, Terzi, Cihangir Çankaya, 2009) ve alacağı yardımdan fayda görmeyeceğine dair olumsuz inançları da yardım almayı zorlaştıran faktörler arasındadır (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarrochi, 2005).

Bireyin yardım almasını hızlandıran ve daha kolay yardım almasını sağlayan durumlar da bulunmaktadır.

Yardım alma arayışında kişisel ve mesleki problem alanlarında yardım kaynakları açısından hiyerarşik bir düzen bulunmaktadır (Hinson ve Swanson, 1993). Bireyler, mesleki ve kariyer yaşamlarında karşılaştıkları problem durumunda öncelikle öğretim üyelerine ve yakın arkadaşlarına başvurmakta, en son profesyonel danışmanlara yönelmektedirler (Snyder, Hill ve Derksen, 1972). Tüm bu faktörlerden yola çıkarak üniversite öğrencilerinin kariyer süreçlerinde ne tür problem alanıyla karşılaştıkları ve problem çözümü için hangi kaynakları ne şekilde kullandıklarının keşfedilmesi hedeflenmiştir.

Üniversite eğitimi ile bireyler, meslek yaşamlarında kullanacakları teorik bilgileri öğrenmekte ve meslek yaşamına hazırlanmaktadır. Bu süreçte öğrencilerin kariyer gelişimlerine destek olmak ve yaşadıkları problem alanını belirlemek, yaşanan sorunun çözümünü kolaylaştıracaktır. Öğrencilerin kariyer problemlerinin belirlenmesi ve kariyer yardımı arama davranışlarının tespit edilmesi, öğrencilere sunulacak kariyer hizmetlerinde fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ile üniversite öğrencilerinin kariyerleri ile ilgili problem alanlarının belirlenmesi ve tespit edilen problemlerin üstesinden gelebilmek için yardım arama davranışlarının keşfedilmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın alt amaçları şu şekilde sıralanmıştır:

1. Üniversite öğrencileri ne tür kariyer problemleri ile karşılaşmaktadırlar?
2. Üniversite öğrencileri hangi yardım kaynaklarını kullanmaktadır?
3. Üniversite öğrencilerinin kariyer yardımı arama davranışını kolaylaştırıcı faktörler nelerdir?
4. Üniversite öğrencilerinin kariyer yardımı arama davranışını zorlaştırıcı faktörler nelerdir?

1.3 Araştırmanın Önemi

Lise döneminde ilgi ve yeteneklerine göre meslek tercihinde bulunan öğrenciler; yapmak istedikleri mesleğe yönelik eğitimlerini üniversite sürecinde tamamlamaktadırlar. Üniversite eğitimi sırasında kendilerini keşfetme sürecinde olan gençler, yavaş yavaş meslek yaşamına hazırlanırken bir yandan da farklı alanlarda problemlerle karşılaşır. Karşılaştıkları problem alanlarından bir tanesi de kariyer problemleridir. Üstesinden gelinmeyen problemler, yaşamın sağlıklı gidişatına engel olmaktadır. Yaşanılan problemlere çözüm üretmek, problem alanlarının keşfedilmesiyle mümkündür (Kacur ve Atak, 2011). Karşılaşılan kariyer problemlerinin öğrenilmesi ve sistematik şekilde ele alınması; probleme yönelik yapılan müdahalelerin etkililiğini arttırmasına yardımcı olacaktır (Busacca, 2002). Mevcut kariyer problemini en uygun şekilde ele almak ve üstesinden gelmek için çaba göstermek hem eğitim döneminde hem de gelecek yıllar içinde karşılaşılabilecek olası problemlerin yönetimi açısından önemlidir.

Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı tarafından 2019-2023 yıllarını kapsayan ve vatandaşların refah seviyelerini ve Türkiye'nin uluslararası konumunu yükseltmek için 11. Kalkınma Planı hazırlanmıştır. Kalkınma Planı'nın içerisinde üniversite öğrencilerinin eğitim yaşamlarına devam ederken ve mezun olduktan sonraki kariyer durumlarının iyileştirilmesi için birçok faaliyet planlanmıştır. Bu faaliyetler içerisinde yükseköğretimde okuyan öğrencilerin eğitimlerine devam ederken iş gücü piyasasına geçişlerinin sağlanması için yeni projelerin geliştirilmesi, öğrencilerin mezun olduktan sonraki istihdam durumlarının ve kariyer süreçlerinin takip edilmesi planlanmıştır. Bu plan kapsamında mezun olan öğrencinin takip edilmesi ve kariyer durumu ile ilgili bilgilerden haberdar olunması için üniversitelerde mezun izleme sisteminin kurulması, çalışmalar içerisinde yer almaktadır. Daha kolay şekilde iş gücü piyasasına geçiş yapabilmeleri için öğrencilere staj imkanlarının tanınması, ilgili yıllar arasında yapılacak hedefler arasındadır. Ayrıca iş gücünü daha nitelikli bir hale getirebilmek için kariyer merkezleri açılacak ve bu merkezler aracılığıyla rehberlik hizmetleri sunulacaktır. Kariyer planlama çalışmaları yapılacak ve gençlerin bu hizmetten faydalanması sağlanacaktır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). Araştırma, öğrencilerin yaşadıkları kariyer problemlerinin tespit edilerek bu problemlerin önleme çalışmalarının yapılması ve iş gücü piyasasına geçişte yaşayacakları zorlukların en az seviyeye indirilebilmesi açısından önem arz etmektedir.

Öğrencilerin ve mezunların kariyer süreçlerini desteklemek ve gelişimine katkı sağlamak için Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi tarafından “Kariyer Kapsısı” adlı dijital uygulama hayata geçirildi (Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi, 2018). Bu uygulamayla öğrencilerin ve mezunların kariyer gelişimlerine destek olmak için staj ve iş imkanları sunulmakta ve çeşitli projeler düzenlenmektedir. Çalışmalar arasında üniversitelerin bünyesinde bulunan kariyer merkezlerinin organizasyon yapısının revize edilmesi ile ilgili çalışmalar; üniversite öğrencileri için birinci sınıfta kariyer planlama dersi almalarını sağlamak, mezun ve okumakta olan üniversite öğrencilerinin istihdam süreçlerine aktif katılımını desteklenmesini amaçlamaktadır (Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi,2019). Araştırma sonuçlarının kariyer alanında yeni yapılacak politikalar ve çalışmalar için bir kaynak niteliği taşıyacağı düşünülmektedir.

Üniversiteler, bireylerin yer almak istedikleri meslekte uzmanlaşmalarının sağlandığı, mesleğin gerektirdiği derslerin öğrenildiği yerlerdir. Öğrencilerin yapacakları işe hazırlanmalarında sadece bu derslerin öğretilmesi yeterli olmamaktadır. Bu yetersizliği azaltmak için üniversite bünyelerinde kariyer merkezleri oluşturulmaktadır (Özden,2015). Kariyer merkezlerinde yapılan faaliyetler arasında; bireyin kendini, mesleği ve iş dünyasını tanıması ile ilgili yapılan çalışmalar, bireyin uygun iş bulması için yapılan çalışmalar, iş adamlarının katılımıyla yapılan konferanslar ve güncel iş ilanlarının paylaşımı (Cevher, 2015), mezun öğrencilerle iletişim, kariyer seminerlerinin yapılması, staj çalışmaları, diğer kuruluşlarla iş birliği kurulması, kariyer yönlendirme danışmanlığı (Özden,2015) hizmetleri yer almaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları kariyer problem alanlarını ve hangi alanlarda yardıma ihtiyaç duyduklarının belirlenmesi, kariyer merkezlerinin öğrencilere vereceği destek ve yapılacak çalışmaların planlaması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin yaşadıkları kariyer problemleriyle ilgili yardım arama davranışlarının belirlenmesi, kariyer merkezlerinin öğrencilerin yardım arama davranışında bulunması ve buna engel olan faktörlere çözüm getirmesi açısından önemlidir. Elde edilen bulgular, üniversite bünyesinde bulunan kariyer merkezleri için veri niteliği taşımakta olup yapılacak proje ve etkinliklere katkı sağlayacaktır.

1.4 Araştırmanın Varsayımları

Katılımcıların kariyer problemlerini ve kariyer yardımı arama davranışlarını ifade edebilecek mesleki olgunluğa sahip oldukları varsayılmıştır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

Yaşanılan Covid-19 salgını nedeniyle araştırma verileri çevrim içi ortamlarda toplanmış olması sınırlılık olarak görülmektedir.

1.6 Tanımlar

Kariyer Problemi: Mevcut bir karar verme durumu ile daha çok arzu edilen durum arasındaki açıklık, kariyer problemini oluşturmaktadır (Festinger,1964 akt: Brown ve Associates,2002).

Yardım Arama: Sorun ya da üzücü bir olay sonucu diğer insanlarla bilgi ve destek almak amacıyla kurulan ilişki (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarrochi, 2005).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Problem Kavramı

Problem kelimesi gün içerisinde pek çok kez farklı durumlar için kullanılan bir kavramdır. Türk Dil Kurumu problem kelimesini sual, sorun, mesele kelimeleri ile açıklamaktadır (TDK,2021). Problem kelimesi, Latince dilimize yerleşmiş bir kavramdır ve Problema kelimesinden türetilmiştir, bu kelimenin kökü incelediğinde sözcüğün öne çıkan anlamı, “engel”dir

(Güçlü,2003). Yapılan çalışmalar incelendiğinde problem ve sorun kelimelerinin yakın anlamlarda kullanıldığı görülmüştür. Bu araştırma kapsamında sorun kelimesi, problem kavramı ile ifade edilmiştir.

Bireyler, günlük yaşamlarında çok farklı olayla karşılaşmaktadırlar. Karşılaştıkları bu olaylarda sıkıntılı, karmaşık ve istenmeyen durumları tarif ederken sıklıkla problem terimini kullanmaktadırlar (Yalçın, Tetik, Açıkgöz, 2010). Bireyin ulaşmak istediği amaca engel olan faktörlerin varlığı durumunda problem ortaya çıkmaktadır (Gelbal,1991). Problem, basit ve karmaşık olabildiği gibi uzun ve kısa süreli (Cüceloğlu, 2015), fiziksel veya zihinsel de (Gelbal, 1991) olabilmektedir. Birçok farklı problem birleşerek daha büyük ve karmaşık bir hal alabilir (Cüceloğlu, 2015). Problemin var olması için bireyde zihin karışıklığına neden olmalı ve karşılaşılan durum birey için ilk olmalıdır (Deringöl, 2007).

Bireylerin yaşadıkları problem durumu kişiye has bir özellik niteliği taşıyabilir. Bir kimse için problem teşkil eden bir durum diğer kimse için sorun olmayabilir (Olkun ve Toluk, 2003). Bireylerin yaşadıkları problemin etkisinde kalmamaları, probleme mantıksal açıdan yaklaşım problemin sebeplerini ortaya çıkarmaları ve çözüm bulmaları bireysel başarıyı getirmektedir (Güçlü, 2003).

2.1.1 Üniversite Öğrencilerinin Yaşadıkları Problemler

Bireyler, ergenlik ile yetişkinlik dönemi arasındaki süreçte üniversite eğitimlerini tamamlamaktadırlar (Türküm, Kızıлтаş, Sarıyer,2004). Bu dönemin de kendine has problem alanları bulunmaktadır, örneğin çocuk ve yetişkin kategorisine dahil olamayan üniversite öğrencileri, dönemler arası geçiş sorunlarını yaşamaktadırlar (Özgüven, 1992). Üniversite öğrencilerinin yaşadığı problemler üniversite eğitimi ile eş zamanlı başlamakta ve eğitim sürecinin sonuna kadar devam etmektedir (Voltan Acar, 1986).

Öğrencilerin kariyer gelişimi, sosyal gelişim, eğitsel ve kişisel gelişim alanlarını bireysel olarak keşfedip çözümlerini aramalarının yanında, öğrenciler pek çok problem durumuyla da karşılaşmaktadırlar (Mutlu, Owen, Özdemir, Kılıç, 2019). Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemleri saptamak için yurt dışında ve Türkiye’de çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Erkan vd., 2012). Öğrencilerin eğitim süreçlerinde en çok karşılaştıkları problem alanları arasında akademik kaygılar (Schweitzer 2006; Topkaya ve Meydan, 2013), gelecek kaygısı (Türküm, Kızıлтаş ve Sarıyer, 2004), öğretim görevlileri ile yaşanan problemler (Gizir,2005) bulunmaktadır.

Yeni ve farklı eğitim kurumuyla tanışan üniversite öğrencileri okula adaptasyon sorunu yaşayabilmektedirler. Henriksen (1995), üniversite eğitimine yeni başlayan öğrencilerin okula uyum sorunu çekmemeleri için okul hizmetlerini ve olanaklarını tanımalarını kolaylaştıran oryantasyon hizmeti çalışması yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda oryantasyon hizmeti öğrencilerin üniversite yaşamında karşılaşacakları problemleri çözmelerini kolaylaştırmıştır. Ayrıca bu hizmetin öğrencilerin okula uyum süreçlerine yardımcı olduğu ifade edilmiştir.

2.1.2 Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Problemleri

İnsanlar, yaşamın her döneminde iki veya daha çok seçenek arasından seçim yaparak bir karar vermek durumunda kalmaktadır. İnsanlar; meslek seçimi, mesleki eğitimin tamamlanacağı okul, çalışmak istenilen iş sahası gibi farklı konularda önemli kararlar almaktadır. Bu seçim süreci ve alınan karar kimi zaman bireyi tatmin ederken kimi zaman da problem haline gelebilmektedir. Mevcut bir karar verme durumu ile daha çok arzu edilen durum arasındaki açıklık, kariyer problemini oluşturmaktadır. Var olan bu açıklık, bireyin

kariyer problemini çözmesi için motivasyon kaynağı olur ve bireyi çözüm yollarına yönlendirir (Festinger,1964 akt: Brown ve Associates,2002).

Üniversite öğrencilerinin meslek ve eğitim alanlarında yaşadıkları problemler, psikolojilerini olumsuz etkilemektedir. (Yeşilyaprak, 1986). Yapılan çalışmalar, üniversite öğrencilerinin kariyer yaşamlarını doğrudan veya dolaylı olarak etkiler. Bu durum, onların birçok alanda kariyer problemi yaşadıklarını göstermektedir. Üniversite eğitiminden başarılı bir iş yaşamına geçiş yapmak (Mau ve Fernandes, 2001), akademik alandaki yaşanan problemler (Topkaya ve Meydan, 2013), kariyer gelişimlerinde karşılaştıkları problemler (Aluede vd., 2006) üniversite öğrencilerinin kariyer yaşamlarında karşılaştıkları ve olumsuz sonuçlara yol açan durumlardır. Yeşilyaprak (1986) öğrencilerin karşılaştıkları kariyer problemlerinin psikolojik sağlıklarını da etkilediğini ifade etmiştir. Olmasını istedikleri yaşam ve çalışma şartları ile mevcut şartlar arasındaki seviye farkı, klasik eğitim sisteminin neden olduğu bıkkınlık, istediği üniversitede eğitim alamama veya arzu ettiği mesleğin eğitimini alamamak gibi problemler öğrencilerde olumsuz duygulara sebebiyet vermektedir.

Üniversite öğrencileri kariyerleri için karar vermeleri gereken durumlarda da zorluk yaşamaktadırlar. Öğrencilerin yaşadıkları kariyer probleminden bir diğeri de kariyer kararsızlığıdır (Mutlu, Korkut Owen, Özdemir ve Ulaş Kılıç, 2019). Özellikle karar vermek için hazır olma, kariyer kararı verebilmek için yeterli bilgiye sahip olma ve yaşanan çatışmaları çözebilme konusunda zorluk yaşamaktadır (Fouad vd., 2006).

Öğrencilerin birçoğu kariyerleriyle ilgili problem yaşadıklarını belirtmekte fakat çok azı problemleri ile ilgili kariyer merkezine başvurmuştur (Foud vd., 2006). Kampüs içerisinde yer alan ve öğrencilere sunulan çok çeşitli hizmet alanları vardır. Fakat üniversite öğrencileri yaşadıkları kariyer problemlerine karşın kariyer merkezlerinin sunduğu hizmetlerden haberdar olma oranları neredeyse hizmetleri bilen öğrencilerin yarısı kadardır (Aluede vd., 2006). İlgili literatür taramasında üniversite öğrencilerinin yaşadıkları kariyer sorunlarında kariyer merkezine başvurmadan ziyade psikolojik danışma merkezine daha fazla başvurdukları görülmüştür. Öğrencilerin kariyer problemleri için kariyer merkezlerine başvurmalarına cinsiyet açısından bakıldığı zaman erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha az başvurdukları görülmektedir. Erkek öğrencilerin danışmanlık sürecine verdikleri değer, kadın öğrencilere göre daha az olduğu ve süreci damgalanma olarak adlandırdıkları görülmektedir (Fabio ve Bernaud, 2007). Ayrıca kadınların erkeklere göre daha fazla anlatan bireyler oldukları düşünülmektedir. Bundan dolayı kadınların yaşadıkları kariyer

problemlerini arkadaşları ve aile üyeleriyle paylaşmaları ve destek aramaları daha olası bir durumdur (Migunde, 2020).

2.2 Yardım Arama Davranışı

İnsanlar hayatları boyunca farklı yaşam olaylarından geçerler. Bu yaşam olayları kimi zaman bireyleri zorlayıcı veya başa çıkmakta güçlük çektikleri olaylar olabilmektedir. İnsanlar problem ve stres yaşamalarına neden olan bu gibi durumlarda farklı çözüm yoluna başvurmaktadır (Serim ve Cihangir Çankaya, 2015). İnsanların stres ve olumsuz duygulara neden olan durumu ortadan kaldırmak için yaptıkları çabalara; başa çıkma davranışı denmektedir (Atkinson vd., 2002). Zor durumlar ile başa çıkmak için birçok farklı yol mevcuttur. Yardım aramak ise mevcut yollardan sadece bir tanesidir (Frydenberg ve Lewis, 1993).

Yaşanılan problem ve stres durumlarında birey kimi zaman tek başına üstesinden gelmeye çalışırken kimi zamanda başka kimselerin yardımına gereksinim duymaktadır (Carnevale,2002). Olumsuz yaşam olaylarının üstesinden gelemedikleri zaman diğer bireylerden istenilen destek; yardım arama olarak adlandırılmaktadır (Arslantaş, Dereboy, Aştı ve Pektekin, 2011). Fisher ve Turner (1970) ise yardım aramayı bireyin yaşam akışında karşılaştığı problem ya da tehdit durumunda yaşadığı dengesizliği düzeltmek için çevredeki kaynaklara yönelmesi olarak tanımlamaktadır.

Bireyi üzen yaşam tecrübesi veya problem yaratan olaya ilişkin tavsiye almak, bilgi edinmek ve destek görebilmek için yardım aramaktadır ve diğer kişilerle iletişim kurmaktadır. Yardım arama davranışı bir baş etme şeklidir ve içeriğinde bir başka bireyin de varlığı mevcuttur (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarroci, 2005). Bu durumdan dolayı sosyal bir ilişkiyi ve kişiler arası beceriyi kapsamaktadır. Yaşanılan problemle baş edebilmek için yardım almak, sorunların başarılı şekilde çözümü için oldukça önemlidir (Schonert-Reichl ve Muller, 1996). Bireyler, birçok farklı konuda problem yaşamalarına karşın; birçoğu problemin çözümü için herhangi bir yardım arayışına girmemektedir (Corrigan,2004).

Yardım arama davranışı; içerisinde bireyi, yaşanılan problemi ve yardım kaynağını barındıran geniş çaplı bir kavramdır ve belli bir süreçten oluşmaktadır (Erkan, Özbay, Terzi, Cihangir Çankaya, 2009). Bireylerin problemlerine ilişkin uzman birinden yardım almaya

yönelik izlediği süreçler, birbirine paraleldir (Saunders, 1993). Süreç, bireyin müdahale edilmesi gereken problemin varlığını fark etmesiyle başlar. Bu farkındalığın ardından birey problemini dile getirmeli veya ifade edilebilmelidir. Bu süreçte bireyin çevresinde yardım kaynakları olmalı ve yardım alacağı kaynaklara erişim imkânı olmalı. En son süreçte ise birey içsel olarak bu problemi paylaşmaya hazır olmalıdır (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarroci, 2005; Wivell ve Webb, 1995). Saunders (1993) yardım arama modelini dört adımda belirtmiştir. İlk adım bireyin problem durumunu fark etmesi, ikinci adım terapi yardımı almaya karar vermesi, üçüncü adım yardım arama süreçlerine karar vermesi ve en son adım ise yardım alacağı uzman ile iletişime geçmesi olarak sıralanmıştır.

Bu zorlu durumlarda başvurdukları kaynaklar profesyonel veya profesyonel olmayan kişilerden oluşabilmektedir. Profesyonel olmayan kaynaklar içerisinde arkadaşlar ve aile üyeleri bulunurken profesyonel kaynaklar ise ruh sağlığı uzmanları, öğretmenler, gençlik çalışanları gibi bu konuda uygun eğitime sahip kimselerden oluşmaktadır (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarroci, 2005). İnsanların yardım arama davranışında başvurduğu ilk kaynak; aile üyeleri, arkadaş gibi çevresinde bulunan profesyonel olmayan kimselerdir. Onlardan aldıkları tavsiye problem durumunu çözmeye yetersiz kaldığı durumda profesyonel kaynaklara başvurduklarıdır (Hinson ve Swanson, 1993) ve profesyonel kaynak birey için son seçenek olarak nitelendirilmektedir (Wivell ve Webb, 1995).

2.2.1 Yardım Arama Davranışını Etkileyen Faktörler

Yaşanılan problemin çözümüne ilişkin insanların yardım arama davranışları değişkenlik gösterebilmektedir. Kimi insan yardım alma durumunu başarısızlığı ile ilişkilendirebilir. Bu kişi yardım alma davranışını, tahammül sınırının kalmadığı olayda son çare olarak görmektedir. Bir başka birey ise görece daha küçük bir problemde uzmanlardan yardım isteme konusunda daha açık yaklaşım sergileyebilmektedir (Fisher ve Turner, 1970). Bireyin yardım alma davranışına yönelik duygusal, bilişsel ve davranışsal eğilimleri yardım aramaya yönelik tutumlarını göstermektedir (Erkan, Özbay, Terzi ve Cihangir Çankaya, 2009). Bireylerin yardım alma davranışlarında oluşan farklılıklar, cinsiyet farklılıkları, damgalanma düşüncesi, önceden tecrübe edilen psikolojik danışma, demografik özellikler şeklinde sıralanabilir.

Yaşanılan psikolojik problemler için profesyonel yardım almayı istemeye veya reddetmeye neden olabilecek birçok faktör mevcuttur. Bunlar bireyin kişiliğinden, sosyal çevresinden veya kişiler arası ilişkilerinden kaynaklanabilir. Bireyin kendi inançları, ön yargıları, başka insanlar tarafından damgalanma düşüncesi, duygusal durumlarını başkalarına ifade becerisi, aile ve arkadaşlarından aldığı destek gibi durumlar bireyin yardım alma davranışını olumlu veya olumsuz etkileyebilmektedir (Fisher ve Turner, 1970).

Bireylerin profesyonel hizmet aramasını veya aramamasını etkileyen durumları, yaklaşma faktörü ve kaçınma faktörü şeklinde adlandıran Vogel ve Wester (2003); bu faktörlerin yardım arama davranışına olumlu ve olumsuz etkileri olduğunu ifade etmiştir. Yaklaşma faktörleri, kişinin sıkıntı durumunu azaltan ve bireyin psikolojik yardım hizmetleri arama olasılığını arttıran durumlardır. Kaçınma faktörü ise tam zıttı olan, bireyin hizmet arama davranışını azaltan ve danışmadan kaçınmaya yönelten durumlar olarak tanımlanmıştır.

Yardım arama davranışları cinsiyet açısından ele alındığında kadınların, erkeklere oranla daha fazla yardım aradıkları görülmektedir (Fisher ve Turner, 1970; Türküm, 2005; Leong ve Zachar, 1999). Cinsiyet açısından yardım arama davranışında görülen farklılıkların erkeklerin ve kadınların sahip olduğu tutum ve bireysel farklılıklardan kaynaklandığını gösteren araştırmalar vardır. Erkeklerin kadınlara nazaran daha az yardım arama davranışında bulunmaları başkaları tarafından damgalanacakları düşüncesine sahiplik derecesinin daha fazla olmasıyla ilişkilendirilmiştir ve kadınlar duygularını ifade etmeye yönelik daha olumlu tutum göstermektedirler (Komiya, Good ve Sherrod, 2000).

Kadın ve erkeklerin yardım almaya ilişkin bakış açıları da değişiklik göstermektedir. Erkekler profesyonel birinden yardım almaya daha az hoşgörülle yaklaşmaktadırlar. Ayrıca kadınlar bireysel ihtiyaçlarını fark etmeye daha isteklidir (Ang, Lim, Tan ve Yau, 2004). Kadınların yardım arama davranışları üzerinde profesyonel kişilerin yardım yeteneklerine olan güvenleri etkili olmaktadır (Johnson, 1998). Tüm bu durumlar kadınların problemleri için yardım aramalarını hızlandırmaktadır.

Yardım arama davranışı üzerinde etkili olan bir başka faktör ise bireylerin eğitim gördüğü bölümdür. Sosyal bilimler alanında eğitim gören öğrenciler yaşadıkları problem durumunda kendi çözüm yolları ile sorunu çözmeye çalışmaktadır ve diğer fakültede okuyan öğrencilere nazaran daha az yardım arama davranışı sergilemektedir (Yazıcı, 2003).

Bireylerin önceki zamanlarda psikolojik danışma sürecini tecrübe etmeleri sonraki süreçlerde yardım arama davranışına olumlu yönde katkı sağlamaktadır. Yaşadığı problem neticesinde psikolojik danışma ile problemini çözen öğrenciler, böyle bir süreçten geçmeyen öğrencilere oranla psikolojik danışma hizmeti almaya daha çok gönüllüdürler (Solberg, Ristma, Davis, Tata ve Jolly, 1994). Masuda, Suzumura, Beauchamp, Howells ve Clay'ın (2005) çalışmasında psikolojik yardım arayan üniversite öğrencilerinin yardım aramaya yönelik tutumlarının hiç yardım almamış veya hiç psikoloji uzmanlarından destek almamış öğrencilere göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Pek çok modelde yardım arama davranışı ve bu davranışı etkileyen faktörler araştırılmıştır. Rickwood ve arkadaşları yardım arama davranışını özellikle gençlerin ihtiyaçlarını temel alıp yardım arama sürecini zorlaştıran ve kolaylaştıran bireysel ve psikolojik faktörler ile açıklama yoluna gitmiştir. Birey birçok farklı sosyal faaliyette bulunmasına karşın yardım arama kişiye özgü bir durumdur fakat aynı zamanda başka bir kişinin varlığı ile kişisel ve kişiler arası süreçleri birleştiren bir bağlantı noktası haline gelmektedir. Kısaca başlangıçta kişisel bir problemken giderek kişiler arası bir süreç haline gelmektedir. Kişi yaşadığı soruna çözüm bulurken dahil olduğu kişiler arası süreçte formel veya informal ilişkileri aramakta ve kullanmaktadır (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarrochi, 2005).

2.2.2 Yardım Aramayı Zorlaştıran Faktörler

Bireylerin yardım arama süreci; ihtiyacın farkına varılması, yardım aramanın kararlaştırılması ve bu kararın uygulamaya geçirilmesi aşamalarından ibaret değildir. Bazı durumlarda problem durumu tespit edilemeyebilir veya problem durumunun varlığı ortaya çıksa bile her zaman eylem ortaya çıkmayabilmektedir (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarrochi, 2005). Bireyler, problem durumuyla yüz yüze olsalar dahi herhangi bir yardım arama girişiminde bulunmayabilirler. Yaşanılan problemin varlığına rağmen bireyin yardım arama davranışında bulunmamasının birtakım nedenleri vardır. Yardım arama davranışını engelleyen faktörler incelendiğinde bireyin çevresinde arkadaş ve aile üyeleri gibi kişilerin varlığı, danışma ücreti, bireyin problem çözme becerisi, problemini ciddi olarak değerlendirmemesi, sorunlarını paylaşmaktan utanmak, danışmana yönelik güven eksikliği

(Setiawan, 2006), bireylerin sahip oldukları korku duygusu (Komiya, Good ve Sherrod, 2000) şeklinde sıralanmaktadır.

Öğrencilerin yardım aramalarını engelleyen durumlardan biri de psikolojik danışma merkezi gibi yardım alacakları kaynaklar hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır (Erkan, Özbay, Terzi ve Cihangir Çankaya, 2009). Ruh sağlığı okuryazarlığı olarak bilinen kavram bireylerin ruh sağlığı bozukluklarını tanımak ve önleyebilmek için profesyonel destek, yardım arama, karar verme konuları hakkında farkındalığının olmasıdır (Kutcher, Wei ve Coniglio, 2016). Ruh sağlığı okuryazarlığı, ruh sağlığı hakkında yeterince bilgi sahibi olunmaması ve yardım kaynaklarının bilinmemesi durumlarını kapsayan bir zorlaştırıcı bir unsurdur (Valesco vd., 2020)

Yardım arama davranışını zorlaştıran faktörlerden bir diğeri ise yardım aramaya yönelik sahip olunan olumsuz tutumlardır. Bireyin olumsuz tutumlarının beslendiği birçok kaynak olabilmektedir. Bu kaynaklara bireyin yardım aramayla ilgili olumsuz geçmiş tecrübelerini ve profesyonel bir yardımın fayda sağlamayacağına dair inançları dahil olmaktadır (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarrochi, 2005).

2.2.3 Yardım Aramayı Kolaylaştırıcı Faktörler

Yardım aramayı kolaylaştırıcı faktörler, bireyi sürece teşvik eden etmenlerdir. Bu etmenler, problemin tanımlanmasına ve bireyin yardım arama eyleminde bulunmasına katkı sağlar. Bireyin yaşadığı problemi rahatlıkla ifade etme becerisine sahip olması ve bu süreçte kendini rahat hissetmesi, geçmişte profesyonel bir yardım almış olma ve bu tecrübeyi olumlu olarak değerlendirmede kolaylaştırıcı bir etmenddir. (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarrochi, 2005).

Öğrencilerin yardım aramada daha cesaretli davranmalarını sağlayan faktörler vardır. Yardım arama davranışını güçlendiren bu faktörlerden bir tanesi, öğrencilerin hangi uzmana ve kuruluşa ne şekilde ulaşacakları konusundaki bilgi seviyeleridir. Yardım alacakları uzmanın yeterliliği gibi konulara hâkim olan öğrenciler yardım arama davranışında bulunmakta, daha cesaretli davranabilmektedirler. Gizliliğe duyulan güven, ücretin öğrencinin şartlarına göre düzenlenmesi sürecin kolaylaşmasına yardımcı olmaktadır (Setiawan, 2006). Yapılan araştırmalar, bireylerin sıkıntı seviyeleri arttığında, sorunlu durumla baş etmekte

zorlanmaya başlamaları durumunda profesyonel kişi veya kurumlardan yardım aramaya başladıklarını göstermektedir. Birey için problemin yoğunluğu ve baş edemeyecek seviyede olması yardım aramasını kolaylaştırmaktadır (Erkan, Özbay, Terzi ve Cihangir Çankaya, 2009).

2.2.4 Yardım Kaynakları

Kacur ve Atak'ın (2011) yaptığı çalışmada öğrenciler herhangi bir problemle karşılaştıkları zaman başvurdukları yardım kaynaklarını şu şekilde sıralamıştır: İlk olarak kendi başlarına sorunun üstesinden gelmeye çalışmak, sonrasında ise arkadaştan destek istemek, aileden destek istemek, herhangi bir yardım almadan işi oluruna bırakma, uzmandan destek istemek ve en son ağlayarak rahatlama şeklinde sıralamıştır. Cinsiyet açısından değerlendirildiğinde ise erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla uzmandan destek alma arayışı ve kendilerinin araştırma davranışı daha yüksektir. Yaşanılan problemlerli durum sonucunda gençler, yardım arama davranışında buldukları zaman öncelikle profesyonel olmayan kişilerden yardım istemektedirler (Benson, 1990).

Yardım aranan kaynaklar resmî kurumlar olabileceği gibi gayri resmi yerler de olabilmektedir. Arkadaşlar, aile üyeleri gibi sosyal ilişkilerde dayanan kimselerden alınan destek; gayri resmi kaynaklar sınıfına girmektedir. Resmi yardım kaynakları, uygun eğitime sahip ve yardım etme konusunda uzman kimselerdir. Ruh sağlığı uzmanları, sağlık çalışanları, öğretmenler, gençlik çalışanları, din görevlilerinden alınan yardımlar ise resmi kaynaklar sınıfına dahil edilmektedir (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarrochi, 2005).

Öğrenciler, akademik alanda ve kariyer yaşamlarında karşılaştıkları sorunlarda profesyonel yardım kaynaklarından destek alma eğiliminde olmalarına karşın, kişisel problem alanlarında profesyonel olmayan aile, arkadaş veya akraba gibi kaynaklardan yardım alma eğilimindedirler (Gates, Pitney, LaFromboise ve Rowe, 1996). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemlerle ilgili psikolojik danışma merkezlerine başvurma yüzdeliği incelendiğinde bu oranın %0,2 ile %8 arasında olduğu görülmektedir. %8'lik dilimde olan öğrencilerin ise sadece bir kez başvurdukları belirtilmektedir (Erkan, Cihangir Çankaya, Terzi ve Özbay, 2011). Yetişkinlerin yardım arama davranışları ile ilgili bir çalışmada, sırasıyla

başvurdukları yardım kaynakları öncelik sırasına göre aile üyelerinden birisi, arkadaş üyeleri, uzman kişi şeklindedir (Arslantaş, Dereboy, Aştı ve Pektekin, 2011). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemlili durumun çözümü için yardım kaynakları incelendiğinde eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin arkadaşlarına, sağlık fakültesi ve mühendislik fakültesi öğrencilerinin ise aile üyelerine başvurdıkları bulunmuştur (Yazıcı, 2003).

Işık'a (2007) göre öğrencilerin %73,7'sinin üniversite kariyer merkezlerinden haberdar olmadıkları, araştırmaya dahil olan öğrencilerden %5,4'ünün kariyer merkezinin hizmetlerinden yararlandığını belirtmektedir. Öğrencilerin kariyer merkezlerinin hizmetleri ile ilgili bilgi sahibi olmamaları, kariyer problemi yaşadıklarında bu birimlerden destek almalarını engelleyebilmektedir. Bireylerin yaşadıkları soruna atfettikleri önem derecesi de yardım arama davranışlarını etkilemektedir. Ciddi olarak değerlendirdikleri problemlerde daha fazla yardım kaynağına ulaşmaya çalışmaktadırlar (Gates, Pitney, LaFromboise ve Rowe, 1996).

2.3 Kariyer Yardımı Arama

Üniversite eğitimi sonrasında başarılı bir işe geçiş yapmak öğrenim gören öğrenciler için önemli bir kariyer gelişim görevidir. Birçok öğrencinin diploma almayı amaçlamasının ana nedeni, tatmin edici bir kariyere sahip olmaktır (Mau ve Fernandes, 2001). Amaçlarına ulaşmak isteyen öğrenciler üniversite eğitim sürecine katılmaktalar. Gençler için önem arz eden üniversite çağı kendi içerisinde birtakım önemli durumları barındırmaktadır. Ergenlik sonu yetişkinlik başlangıcı olan üniversite dönemi, öğrencilerin yaşamında farklı bir boyut oluşturmaktadır (Kacur ve Atak, 2011). Bu dönemde gençlerin yaşamlarıyla birlikte kişiler arası, sosyal ve bilişsel anlamda yaşanan değişiklikler kariyer problemleriyle karşılaşılması ve yaşanılması açısından kritik bir zamandır.

Kişisel ve çevresel kaynaklara sahip olan bireyler yaşanan bir kariyer sorununda kariyer yardımı aramak yerine sahip olduğu özelliklerini kullanarak sorununa çözüm getirebilmektedir. Bu özelliklere sahip olmayan, yaşamının başka alanlarında kariyer problemleri dışında da farklı zorluklarla karşı karşıya olan bireyler hedeflerini ve seçimlerini uygulamaya geçirme konusunda yetersizlik yaşayabilmektedir. Bu bireylerin kariyer yardımı arama davranışı göstermesi daha olası bir durumdur (Brown ve Lent, 2005).

Öğrenciler üniversite eğitim süreleri boyunca kariyerleri ile ilgili problem yaratacak çok çeşitli durumla karşılaşabilmekteler. Ergenlik döneminde olan ve aynı zamanda üniversite eğitim süreci için hazırlık yapan öğrenciler karşılaştıkları problemleri çözmek yerine ertelemeyi tercih edebilmektedirler. Bu sorunların çözümünü üniversite yıllarına bırakıp bu dönemde problemleri çözmeye çalışmaktadırlar (Özgüven, 1992). Problem yaşayan öğrencilerin yardım arama davranışlarının incelenmesi önem arz etmektedir çünkü öğrenciler yaşadıkları önemli problemleri dikkate almayabilmektedir (Nota vd., 2004).

Herhangi bir kariyer hizmeti sağlanmayan veya bu hizmetle tanışmamış üniversite öğrencilerinin bu alanda yardım arama motivasyonlarının da düşük olduğu görülmektedir (Stephanie, Crockett ve Hays, 2011). Araştırmalar kariyer danışmanlığı hizmetlerinin olumlu açıklamalarının öğrenciler için yazmak ve dağıtmanın önemli ve işlevsel olduğunu göstermektedir (Di Fabio ve Bernaud, 2008). Kariyer danışmanlık hizmeti ile tanışmak öğrencilerin problemin çözümüne ilişkin farkındalık oluşmasına katkı sağlamaktadır. Probleme ilişkin farkındalık sağlandıktan sonra yardım arama süreci başlamaktadır (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarroci, 2005). Üniversite öğrencileri farklı kariyer problemi ile karşılaşmaktalar. Yaşanılan kariyer problemi için yardım arayan öğrencilerin yoğunluklu olarak yardım aradıkları kariyer hizmetleri ise; iş ve staj ilanları, bireysel danışmanlık ve bireysel iş arama yardımlarıdır. Öğrencilerin yardıma ihtiyaçları olduğu halde araştırmaya katılan öğrencilerin yarısının verilen hizmetlerden haberdar olduğu çok az bir kısmın ise hizmetlerden faydalandığı görülmektedir (Fouad vd., 2006).

2.8 Kariyer Problem Alanları ve Kariyer Yardımı Arama Davranışı ile İlgili Yapılan Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde üniversite öğrencilerinin yaşadıkları kariyer problem alanları ve başvurdukları yardım kaynakları ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. İlgili alan yazında üniversite öğrencilerinin yaşadıkları psikolojik problemlerle ilgili çalışmalara rastlanılmasına rağmen, üniversite öğrencilerinin kariyerleri ile ilgili yaşadıkları problemlere değinen çalışmalara pek rastlanılmamıştır. Yapılan çalışmaların öğrencilerin problemlerine bütüncül baktıkları, kariyer problem alanlarına değinen araştırma sayısının çok fazla olmadığı görülmektedir.

Fouad ve arkadaşları (2006) üniversite öğrencilerinin yaşadıkları psikolojik sıkıntıları, kariyer hizmetlerine olan ihtiyaçlarını ve kariyer kararlarında yaşadıkları zorlukları araştırmıştır. Araştırma sonucuna göre üniversite öğrencileri kariyerleri ile ilgili karar verme durumlarında zorluk yaşadıkları ve yüksek düzeyde psikolojik sıkıntı yaşadıkları ortaya konmuştur. Öğrenciler, karar vermede yaşadığı problemin işlevsel olmayan düşünceden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Ayrıca kariyer gelişim sürecinin aşamaları hakkındaki bilgi eksikliği ve meslekler hakkında bilgi sahibi olamamaları da öğrencilerin zorluk yaşadığı diğer alanlardır.

Schweitzer (2006) yaptığı çalışmada öğrencilerin problem yaşadıkları alanları ve destek hizmetleri hakkında bilgi düzeylerini araştırdı. Avustralya Üniversitesi'nde 441 öğrenci ile yaptığı çalışmada öğrencilerinin yaşadıkları problemler en yaygından en az yaygına doğru sıraladığında akademik kaygılar, duygusal sorunlar, kariyer kaygıları, ekonomik zorluklar, öğretim görevlileri ile ilgili sorunlardan oluşmaktadır. Öğrencilerin yalnızca %20'si problemi ile ilgili destek arayışına girmekte ve üniversite danışmanlığı ve kariyer hizmetlerinden faydalanmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yarısından çoğu problemleri ile ilgili nereye başvuracaklarını bilmediklerini ifade etmiştir.

Türküm, Kızıldaş ve Sarıyer'in (2004) üniversiteli öğrencilerin yaşadıkları güçlükleri ve başvurdukları yardım kaynaklarını incelemek amacıyla çalışma yapmıştır. Yapılan araştırmada ise gelecek kaygısı, ders çalışma ile ilgili sorunlar, ekonomik sınırlılıkla ilgili konularda yüksek sıkıntı yaşadıkları belirtilmiştir. Yaşanılan güçlük durumunda ilk olarak aile üyeleri ve arkadaşlardan destek alındığı, profesyonel kişilerden yardımın en az tercih edildiği bulunmuştur.

Gizir (2005) üniversitede eğitim gören son sınıf öğrencilerinin yaşadıkları problemleri incelemiştir. Öğrencilerin problemleri akademik alan, mesleki alan, sosyal alan olacak şekilde kategorileştirilmiştir. Yabancı dil, dersler, sınavlar ve değerlendirilmesi, meslekler, sosyal aktiviteler, öğretim görevlileri yaşanan problem durumları olarak belirtilmiştir.

Kacur ve Atak (2011) üniversitede eğitim gören üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemleri tespit etmek amacıyla araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda 23 farklı sorun alanı tespit edilmiştir. Bu sorun alanlarının tespiti için kullanılan envanterler ise akademik, boş zamanları değerlendirme ve kültürel sorunlar envanteri; yaşam, sağlık, ekonomik ve

meslek edinme sorunları envanteri; psiko-sosyal sorunlar ve iletişim sorunları envanteridir. Öğrencilerin yardım aradıkları kaynaklar arasında öncelikle arkadaş sonrasında ise ailelerin geldiği bulunmuştur.

Işık (2007) üniversiteli öğrencilerin en çok yardım almak istedikleri alanların iş olanakları hakkında detaylı bilgi sahibi olma, iş görüşmelerine hazırlanma, bireysel ilgi ve yeteneklerini tanıma, eğitim aldığı bölümü detaylı tanıma, özgeçmiş hazırlama olduğu sonucuna ulaşmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu araştırma lisans öğrenim sürecindeki öğrencilerin yaşadıkları kariyer problem alanlarını ve kariyer yardımı arama davranışlarını bütüncül açıdan keşfetmeyi amaçlayan nitel bir çalışmadır. Bu bölümde araştırmanın modeli ve deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları, araştırma sürecinde uyulan etik süreçler ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3. 1. Araştırmanın Modeli

Nitel çalışmalar araştırmacının bireylerle direk iletişim kurarak ve gözlemleyerek bilgi toplamasına imkân veren araştırmalardır. Nitel çalışmalarda veriler genellikle görüşme, gözlem ve anket ile toplanmaktadır (Creswell, 2017). Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerinin kariyer süreçlerinde yaşadıkları problemler, bu problemlerin çözümü için yardım arama davranışlarına odaklanıldığı; bu konu hakkında ilk elden derinlemesine bilgi alınması amaçlandığı için olgubilim deseni kullanılmıştır.

Olgubilim çalışmalarının odak noktası bireylerin farkında oldukları fakat derin ve detaylı olarak bilinmeyen olgulardır. Araştırma sonunda konu hakkında derinlemesine bilgi sağlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Literatür taraması yapıldığında birçok araştırmacı tarafından olgubilim deseni çeşitli tanımlarla dile getirilmiştir. Creswell (2013) olgubilimi birden çok kişinin bir kavram ile alakalı yaşadığı olayların ortak anlamını olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerle yapılan görüşmelerde araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak derinlemesine bilgi toplanmıştır. Verilerin toplanması ve analiz süreçleri olgubilim desenine göre gerçekleştirilmiştir.

3. 2. Çalışma Grubu

Fenomenoloji çalışmaları olayı tecrübe etmiş 3-4 ile 10-15 kişi arasında değişen heterojen grup ile araştırma yürütülür. Araştırılan olguyu en iyi şekilde ortaya koymaya yardım edecek olguyu tecrübe etmiş kişiler araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır

(Yıldırım ve Şimşek, 2017). Araştırma problemi ile ilgili en iyi verilere ulaşılması için amaçlı örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Amaçlı örneklem yöntemi ile araştırma için en uygun birey veya gruplar kasıtlı olarak seçilmektedir (Creswell, 2013).

Amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitleme örnekleme ile çalışma grubu oluşturulmuştur. Böylelikle araştırma konusuna dahil olabilecek bireylerin çeşitliliği en üst seviyede yansıtılacaktır. Farklı meslek grubunda bulunan ve farklı şehirlerde eğitim gören öğrenciler, kariyerleri ile ilgili farklı problem durumu ile karşılaşacaktır. Bu yüzden çalışma grubunda bireyler; cinsiyet, eğitim gördüğü bölüm, eğitim gördüğü şehir değişkenleri açısından çeşitlendirilmiştir. Böylelikle problemin farklı açılardan ele alınması istenmiştir. Meslek yaşamına adım atmaya hazırlanan öğrencilerin daha fazla kariyer problemi yaşayacakları düşünüldüğünden dolayı araştırmaya eğitim sürecinin bitmesine bir veya iki yıl kalan öğrenciler dahil edilmiştir.

Araştırmaya 2020-2021 eğitim öğretim döneminde lisans eğitim sürecine devam eden 20 ile 24 yaş aralığındaki 6 erkek 6 kadın üniversite öğrencisi katılmıştır. 12 katılımcı ile doyum noktasına ulaşıldığı için bu bireyler ile çalışma grubu oluşturulmuştur.

Araştırmaya katılan katılımcıların bilgileri tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcı Bilgileri

Katılımcı Numarası	Cinsiyet	Yaş	Bölüm	Eğitim Kademesi	Eğitim Gördüğü Şehir
K1	Erkek	22	Mekatronik Mühendisliği	3. Sınıf	Sakarya
K2	Erkek	20	Hukuk Fakültesi	3. sınıf	İstanbul
K3	Erkek	23	Bitki Koruma ve Ziraat Mühendisliği	4. sınıf	Adana
K4	Kadın	20	Hemşirelik	3. sınıf	Gaziantep
K5	Kadın	23	Çağdaş Türk Lehçeleri	4.sınıf	Muğla
K6	Kadın	24	Diş Hekimliği Fakültesi	5. sınıf	Kırıkkale
K7	Kadın	24	Tıp Fakültesi	6.sınıf	Isparta
K8	Kadın	23	Resim Öğretmenliği	3. sınıf	Samsun
K9	Kadın	21	İngiliz Dili ve Edebiyatı	3. sınıf	Trabzon
K10	Erkek	21	Otomotiv Mühendisliği	3. sınıf	Denizli
K11	Erkek	21	Veterinerlik Fakültesi	4. sınıf	Afyonkarahisar
K12	Erkek	20	Tapu Kadastro	3. sınıf	Ankara

3.3 Veri Toplama Araçları

Fenomenoloji çalışmalarında veriler, bireylerle gerçekleştirilen görüşmeler aracılığı ile toplanmaktadır (Creswell, 2013). Nitel araştırmalarda katılımcıların düşünce, duygu ve tecrübelerini ifade etmelerine imkân veren ve en yaygın kullanılan veri toplama yolu, görüşme tekniğidir (Yıldırım ve Şimşek, 2017). Bu araştırmada üniversitelerde aktif olarak lisans eğitim sürecine devam eden 18-25 yaş aralığındaki öğrencilerle online platformlar kullanılarak görüşmeler tamamlanmıştır. Görüşmeler yarı yapılandırılmış görüşme formu soruları çerçevesinde yürütülmüştür.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun hazırlanış süreci Yıldırım ve Şimşek (2017) ve Creswell (2013)'in görüşleri temel alınarak hazırlanmıştır. Detaylı literatür taraması yapıldıktan sonra görüşme formu hazırlanmıştır. Bireysel görüşme form soruları; öğrencilerin sahip oldukları kariyer problemlerini, bu probleme ilişkin kariyer yardım arama davranışlarını keşfetmeye yönelik hazırlanmıştır. Daha sonraki süreçte kariyer danışmanlığı alanında çalışma yapan 2 uzmana görüşme formu iletilip görüşleri alınmıştır. Uzman görüşü neticesinde görüşme soruları revize edilmiştir. Görüşmelere geçilmeden önce lisans eğitim sürecindeki bir öğrenci ile pilot uygulama yapılmıştır.

3.3.1 Üniversite Öğrencilerinde Kariyer Problem Alanları ve Kariyer Yardım Arama Görüşme Formu

Üniversite öğrencilerinin lisans eğitimleri sürecinde karşılaştıkları problem durumlarını ve bu sorunlara ilişkin yardım arama davranışlarını açık uçlu sorularla tespit etmek için hazırlanan görüşme formudur. Form hazırlama sürecinde ilgili alan yazı araştırmacılar tarafından incelenmiş ve elde edilen bilimsel bilgiler çerçevesince görüşme soruları oluşturulmuştur. Sorular Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı alanında çalışmalar yürüten iki uzman tarafından görüş alınıp literatür incelemesi sonucunda hazırlanmıştır. Görüşme formu çalışma grubuna uygulanmadan önce 1 erkek lisans öğrencisi ile pilot uygulama gerçekleştirilmiş olup bu uygulama sonucunda gerekli kısımlarda sorulmak üzere sondaj sorular ilave edilmiştir. Pilot uygulama sonucu görüşmenin ortalama 30 dakika sürdüğü belirlenmiştir. Görüşmeler sonunda katılımcı ve araştırmacı arasında geçen diyalog metin halinde katılımcılara iletilmiş, yanlış anlaşılmalara önüne geçilmesi ve bilgilerin doğru

şekilde alındığına emin olunmak için katılımcı teyidi alınmıştır. Görüşmede sorulan sorular aşağıda yer almaktadır.

1. Kariyerinizle ilgili destek almaya ihtiyaç duyduğunuz konular nelerdir? Bahsedermisiniz?
2. Kariyerinizle ilgili yaşadığınız problemler için nereden, kimden ve nasıl destek alıyorsunuz?
3. Yaşadığınız problemlere ilişkin bulduğunuz desteklerden memnun musunuz?
4. Bulduğunuz destek ve aldığınız yardımla kariyer probleminize ilişkin ne tür çözüm yolları keşfettiniz?

3.3.2 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Katılımcılarla yapılan görüşmenin amacı, görüşme süreci, araştırmadan ayrılma koşulları ve gizlilik ile ilgili bilgileri içeren form, çalışma grubundaki bireylerle paylaşılıp onlardan onay alınmıştır.

3.4 Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel araştırmalarda analiz süreçlerinde betimsel analiz ve içerik analizi olmak üzere iki yol vardır (Strauss ve Corbin,1998). Betimsel analiz süreçlerinde, verilerin yorumlanması daha önceden belirtilmiş olan temalar baz alınarak yapılır. İçerik analizinde ise tümevarımsal bir yol izlenmektedir. Elde edilen verilerden yola çıkılarak kavram ve ilişkilere ulaşılmaya çalışılır. Toplanan verilerde ilk bakışta görülmeyen kavramlar, kodlama süreçlerinden sonra açığa çıkmaktadır. Burada yapılan işlemin amacı, benzer olan veriler belirli kavram ve temaların altında birleştirilerek daha anlaşılır şekilde sunulmasını sağlamaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır ve Yıldırım ve Şimşek'in (2016) önerdiği sıra izlenerek tamamlanmıştır.

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler izinleri alınarak yalnızca bu araştırma kapsamında kullanılmak için içerik analizi yapılmıştır. Katılımcılara sorulacak sorular önceden iletilerek

gözden geçirmeleri istenmiştir ve araştırma hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan görüşmeler ses kayıt cihazına kaydedilip ardından metin haline çevrilmiştir. İki araştırmacı MAXQDA 12 programını kullanarak içerik analizi yapmıştır. Sonraki aşamada içerik analizini gerçekleştiren iki araştırmacı birlikte veriler içerisinde birbiriyle anlamlı olan ifadeler ortak bir kavramla adlandırılarak kodlama süreci tamamlamışlardır. Elde edilen tüm kodlar incelendikten sonra birbiriyle anlamlı olan ifadeler aynı tema altında birleştirilmiştir. Temaların oluşturulma sürecinde kodların birbirleriyle ortak kısımları belirlendi ve birleştirildi. Üçüncü adımda kodlar ve temalar düzenlenmiştir. En son adımda ise bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

3.5 İnanırcılık ve Tutarlık

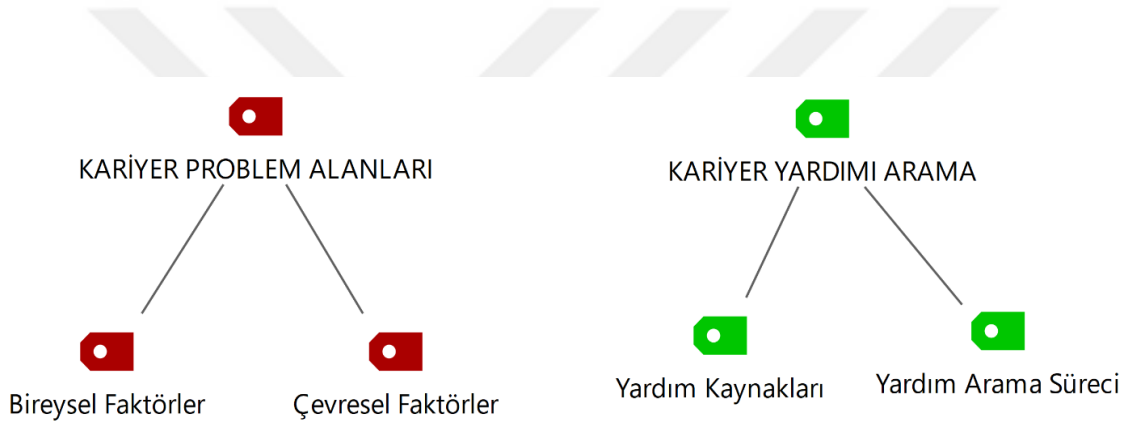
Bilimsel çalışmaların sonuçlarının inandırıcı olması önemli ölçütlerden bir tanesidir. Bu ölçütü sağlamak için araştırmalarda inandırıcılık ve tutarlık dikkat edilen hususlardandır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Creswell (2012) ve Yıldırım ve Şimşek (2016)'in görüşleri dikkate alınarak yapılan inandırıcılık ve tutarlık çalışmaları şunlardır:

Veri kodlama sürecinde araştırmacılar bir araya gelerek, düşünce ve fikirlerini özgürce öne sürerek kodlama sürecini tamamlamıştır. Kodlama sürecinde uzman görüşü alınmış ve araştırmacılar arasında görüş birliğine dikkat edilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler esnasında araştırmacı tarafsız olmuştur ve bunun yanında görüşme esnasında katılımcıları teşvik edici davranmaya çalışmıştır. Araştırmacı, katılımcılarla yaptığı görüşmeleri yazılı belge haline getirerek katılımcılara iletmıştır. Böylece görüşme sırasında yanlış anlaşılmanın önüne geçilmeye çalışılmıştır ve ifadelerinin doğru anlaşıldığı katılımcıya doğrulattırılmıştır. Araştırma sürecinde bulunan kod ve temalar da araştırmaya katılan katılımcılara iletilerek katılımcı teyidi oluşturulmuştur. Araştırma sonucundaki ortaya çıkan kod, tema ve katılımcı ifadeleri direk ifade edilmiştir. Bulguların ve tabloların okur tarafından kolay anlaşılabilir olmasına özen gösterilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Öğrencilerle yapılan görüşmeler nitel analiz uygulamasına tabi tutulmuştur. Görüşme sonucunda elde edilen veriler neticesinde ilgili literatür taraması da göz önünde bulundurularak ‘‘Kariyer Problem Alanları’’ ve ‘‘Kariyer Yardım Arama’’ şeklinde iki ana tema elde edilmiştir. Bu ana temalardan ise farklı alt temalar ve kodlar elde edilmiştir. Kariyer problem alanları kırmızı renk ile, yardım arama davranışları ise yeşil renkle belirtilmiştir. Görsellerde kullanılan çizgilerin kalınlıkları, o tema veya alt temanın daha yoğun olduğunu ifade etmektedir. Elde edilen analize ait bütüncül görünüm, Şekil 1’de belirtilmiştir.

Şekil 1. Ana Tema ve Alt Temaya Ait Genel Görünüm

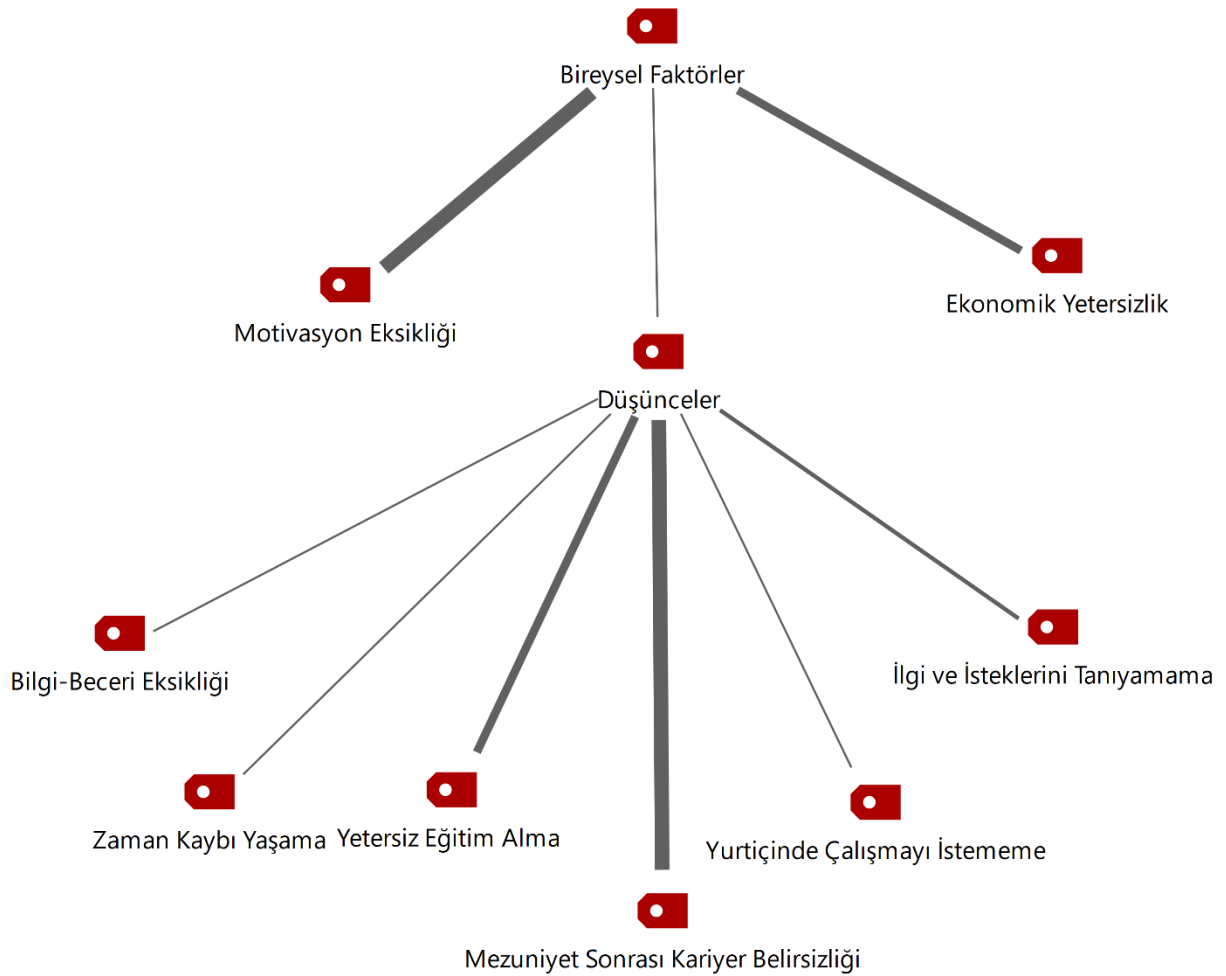
4.1 Kariyer Problem Alanları

Her öğrenci lisans sürecinde farklı kariyer problem alanı ile karşılaşmaktadır. Görüşmeler sonucu analiz edilen veriler ‘‘Bireysel Faktörler’’ ve ‘‘Çevresel Faktörler’’ olmak üzere iki alt temaya ayrılmıştır.

4.1.1 Bireysel Faktörler

Bireysel Faktörler alt teması, ‘‘Motivasyon Eksikliği’’, ‘‘Düşünceler’’ ve ‘‘Ekonomik Yetersizlik’’ başlıkları şeklinde ayrılmıştır. Öğrenciler, eğitimleri boyunca çeşitli zorluklarla

karşılaşmaktalar ve bu durum, öğrencinin kariyeri için de olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Öğrenciler, kariyer yaşamları için çabalamaktan ve bu durumun sonuçsuz kalmasından dolayı bıkkınlık, zorlu süreçlerden dolayı da motivasyon eksikliği yaşamaktadır. Bireysel becerileri ve eğitim durumları ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip olan öğrenciler, ayrıca ekonomik anlamda yetersizlik hissetmektedir. Bulguların detaylı açıklamalarına ve katılımcı görüşlerine ilgili başlıkların atında yer verilmiştir. Bireysel Faktörlere ait kategorilere Şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2. Bireysel Faktörler Bulgusuna Ait Genel Görünüm

4.1.1.2 Motivasyon Eksikliği

Öğrenciler, eğitim yaşamlarında ve mesleki süreçlerde karşılaştıkları olumsuz durumlar neticesinde motivasyonel zorluk yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yaşadıkları sıkıntılı

süreç neticesinde öğrencilerde bir işe başlayacak enerji ve isteğin kalmadığı dikkat çekmektedir.

“Şöyle ki kendi tarzımı değiştirmem gerekiyordu. Hayal gücümü değiştirmem gerekiyordu ama bu da benim sanatım olmazdı o zaman. Kendi sanatımı icra etmiş olmuyordum, ben de bu yüzden bıraktım yapabiliirdim ama ben kendi hür irademle yapmak istemedim.”(K8)

Öğrenciler; eğitim sisteminin tekdüzeliğinden, sürekli aynı faaliyetlerin gerçekleşmesinden, bir şeyler için çabalayıp neticesinde sonuç alamamaktan dolayı yorulduklarını dile getirmektedir. Bu süreçte öğrenciler de hocaların kendilerine ve derslere olan yaklaşımlarından dolayı olumsuz duygu ve düşünce hâkimdir.

“3 senedir hocaların yaptığı şey şu; derse giriyorlar slayt açıyorlar, geri gidiyorlar bekliyorum bir hoca farklı bir şey yapacak diye gerçekten bir hoca beklediğim şeyi yaptı. Çok genç bir hoca 25-30 yaş arasında. Onun haricinde diğerleri bir bıkkınlık getirdi.” (K1)

K5 ise Covid-19 sürecinin kariyerine olumsuz yansımaları ve bu durumun yol açtığı duygulardan bahsetmiştir

“...Askıya alındı gibi hissediyorum kesinlikle ve öncelik olmadığımızı hissediyorum. Yani değersiz hissettiriyorlar.” (K5)

4.1.1.3 Düşünceler

Bu kategoride öğrencilerin kariyerlerine ilişkin düşünceleri bulunmaktadır. Bu düşünceler; bilgi ve beceri eksikliği, zaman kaybı yaşama, yetersiz eğitim alma, mezuniyet sonrası kariyer belirsizliği, yurt içinde çalışmak istememe, ilgi ve isteklerini tanıyamama, ekonomik yetersizlik ve kariyer danışmanı eksikliği kodlarından meydana gelmektedir.

Bilgi ve Beceri Eksikliği: Katılımcılar lisans eğitim süreçlerinde yeterli eğitimi alamama durumlarının kariyerleri için olumsuz sonuçlar doğuracağını düşünmektedir. Yaşadıkları bilgi ve beceri eksikliğini işe girme ve bu işi devam ettirme süreçlerinde hissedeceklerini ifade etmekteledir. Bilgi ve beceri eksikliğine neden olan durumlar mesleki uygulama yapamamak ve kariyer planlama eksikliği olarak alt kodlara ayrılmıştır.

Mesleki uygulama yapamamak; katılımcıların öğrendikleri teorik bilgileri uygulamaya geçirememelerinden kaynaklı oluşan bir durumdur. Uygulama kısmında yaşadıkları eksiklikleri tamamlama imkanlarının olmayışı veya kendilerine böyle bir imkân tanınmaması katılımcılar tarafından ciddi bir eksiklik olarak düşünülmektedir. Bu durumla ilgili katılımcı ifadeleri şunlardır:

“Ben İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olduktan sonra eğer İngilizce öğretmenliği yapacaksam mutlaka konuşmayı çok iyi bilmeliyim. İyi aktarabilmeliyim ya da algılayabilmeliyim. Şu anda bunların eksikliğini yaşarsam ilerde konuşmam ve algılamam konusunda zorlanabilirim. Bu da istemediğim bir durum olmuş olur çünkü bununla alakalı pek çok şey yapmak istiyorum. Bir üniversitede kalmak olabilir ya da çok iyi seviyelere gelmek istiyorum bu bölümde. Bu durum benim kariyerimde bir sorun çıkarabilir ya da eksik kaldığım yerler olabilir. Kendimi geliştirmeye devam edebilmek, durağan bir sürecin içine girmemeye çalışmak benim asıl amacım. Bu yüzden bana böyle bir uygulama sunulduğu zaman fazlasıyla orada aktif olup, kendimi konuşma anlamında özellikle geliştirip çok daha iyi düzeylere çıkabilirdim. Ve benim kariyerim için düşündüğüm olumsuz tarafı tamamen geçirmiş olurdu.”(K9)

K11; Covid-19 sürecini iyi değerlendiremediğini, kariyer gelişimi için birçok şey yapabileceği halde yapmadığını ve bu durumun eksikliğini yaşadığını şu şekilde belirtmiştir:

“Pandemi sürecinde yan gelip yatarak bir şeyleri halletmeye alıştık. Bunu avantaja çevirme şansımız vardı ama ben yapmadım. Bir buçuk yıl boyunca kendimi bu mesleğe daha ait hissettirecek şekilde kendimi geliştirebilseydim. Bir buçuk yıl boyunca İngilizce çalışabilirdim ve bu durum problem olmaktan çıkardı.”(K11)

Katılımcılar iş yaşamlarında kullanabilecekleri becerileri kazanamadıklarını ve bunu için daha fazla uygulamaya ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir.

“İşe başladığım zaman bilgisiz olacağım. Birkaç yılımı işi öğrenmekle geçireceğimi düşünüyorum. Bunun yerine önceden destek, ders ya da stajın daha geniş zamanda olması, iş hayatına daha erken girmek daha iyi olurdu. Tecrübesizlikten dolayı bir iki yılı harcayacağım.”(K12)

Öğrenciler, yeterli sayıda uygulama yapamamaları nedeniyle mesleki bilgi ve beceri kazanamadıklarını ve bu durumun da kariyerlerinde problem oluşturduğunu dile getirmiştir.

“Özellikle bizim fakültede uygulamaya dayalı eğitimler çok önemli oluyor. Bire bir

öğrenmemiz gerekiyor. Fazla sayıda hasta bakmamız gerekiyor. 3-4 dolgu ile öğrenilecek bir şey değil.”(K6)

“Öğretmen olacağım ben ama öğrencilere öğreteceğim uygulamalar eksik. Ben de yeteri kadar bilgi alamadım, onlara da uygulama kısmında yeterince bilgi veremeyeceğim. Bu şekilde öğrencilere olan davranışlar ve tutumlarım eksik olacak.” (K8)

Kariyer planlaması eksikliği; öğrencilerin meslekleri ile ilgili ne yapacaklarını bilmemesi ve nasıl bir kariyer planı çizmeleri gerektiği ile ilgili bilgilerinin yetersiz olması durumudur. Çalışmak istedikleri meslek alanı ile ilgili ciddi kararsızlıklarının olduğu, bazı zamanlar bu düşüncelerin günlük yaşamdaki çoğu durumun önüne geçtiği görülmektedir. Öğrenciler, yaşadıkları bu soruna çözüm ararken profesyonel bir yardım almaktan ziyade sorunu kendi çabaları ile çözmeye çalışmaktadır.

K4, kariyer planlama sürecinde çok fazla karmaşa yaşadığını belirtmiştir ve uzun uğraşlar sonucunda kariyeri için nasıl bir plan uygulayacağını şu şekilde ifade etmiştir:

“Herkesi dinleyip kendime göre söylenen şeyleri uyarlamayı çözüm yolu olarak ürettim. Herkesin dediğine körü körüne bağlanmak yerine söylenen şeyleri uyarlayıp kendime başka bir yol çizebilir miyim acaba, diye bunu bir çözüm yolu olarak ürettim. Öğrendiğim bilgileri daha çok internet bilgileri üzerinden değil de sosyal medyada ve kliniklerde isim yapmış kişilere e-posta atarak elde ettim. Bu şekilde sizin burada adınız geçiyor ama bu bilgi doğru mu? Ya da şu şekilde” Böyle bir çalışmada adınız geçiyor, süreci bana kısaca özetleyebilir misiniz?” şeklinde sahadaki birçok kişiye mail atmışlığım var. Ve çoğu da sağ olsun dönüş sağladı. Bu şekilde daha sağlıklı bilgiler edinmeye başladım ”

K6, eğitim sonrası nasıl bir plan yapması ile ilgili ciddi kararsızlıklar yaşadığına değindi ve bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Öncelikli devlet atamasına başvurmayı düşünüyorum. Daha sonrasında özel kliniklere başvurmayı düşünüyorum. Çünkü devlette en azından hafta sonları oluyor ve biraz daha garanti olduğu için en başta devlet ataması, olmazsa özel düşünüyorum.” (K6)

K8, uzmanlık alanı seçimini ilgi ve istekleri doğrultusunda değil de kolay iş bulabilme düşüncesi ile seçmiştir. Yaptığı seçimle ilgili kararsızlığını şu şekilde dile getirmiştir:

“Grafik-tasarım daha kolay o da resimle ilgili ama daha kolay ulaşabiliyorsunuz ona. Ben de bu yüzden tercih ettim ama benim hala aklımda resim var. Keşke resim yapabilsem. Keşke

değiştirebilseydim kendimi ama olmadı. Ben de grafik tasarımı seçtim ama memnunum da şu an.” (K8)

Zaman Kaybı Yaşama: Katılımcılar çeşitli nedenlerden dolayı yaşadıkları zaman kayıplarının kariyerleri için olumsuz sonuçlar doğurduklarını düşünmektedir. Bilgiye erişirken harcanan süre katılımcılar tarafından zaman kaybı olarak değerlendirilmektedir. Bu durumla ilgili katılımcı görüşleri şunlardır:

“Özellikle hemşirelik mesleği olarak, yeni mezunların yurt dışı gibi hayalleri var. Bu süreçte çok fazla kirli bilgi var. Şunu yaparsanız yurt dışına gidebilirsiniz. Ama aslında baktığımızda aslı astarı olmayan çok fazla bilgi var. O yüzden doğru mu değil mi diye duyduğum bilginin doğruluğunu araştırmak bence olumsuz bir süreç. Vakit kaybı. Kariyerde bence kıymetli şey zaman. Ve onu kaybetmek büyük bir eksiklik.” (K4)

“Sonuçta az çok benim istediğim şeyleri başkaları da isteyebilir. Bu yarışta ben geri kalırsam istediğime ulaşamam. O yüzden zaman kıymetli. Bir şeyleri öğrenmek için ne kadar zaman harcadığım önemli.” (K1)

K11, mezun olduktan sonra mesleğinin hangi alanında çalışması gerektiği konusundaki kararsızlığının kariyerinde zaman kaybı yaratacağına değinmiştir.

“Yaşadığım kararsızlık mezun olduktan sonra sene kaybı yaşamama ve sermaye kaybı yaşamama neden oluyor” (K11)

Yetersiz Eğitim Alma: Katılımcılar lisans eğitimlerinin kendileri için yeterli olmadığına, mezun olduktan sonra çalışma hayatlarında bu durumun kariyerleri için problem olacağına değinmiştir.

“Ben üniversiteye giderken çok umutluydum arkadaşlarım bu kadar umutlanma derlerdi. Haklılarmış, eğitim konusunda bayağı beklentim vardı. Her şeyi yapacağız bir sürü şey öğreneceğiz. Her şeyin çalışma prensibini anlayacağız diye bekliyordum... Üniversitedeki eğitim sorununun çözülmesini isterdim... Yine geç kalmışlık hissine kapılıyorum, morali bozuluyor, üniversitede neden doğru eğitim yok düşüncesine kapılıyorum.” (K1)

K6, uygulama eğitimlerinin fazlalığına rağmen teorik bilgi eksikliği yaşadığını şu sözleri ile belirtmiştir.

“Teorik eğitimimiz daha iyi olmasını isterdim” (K6)

K5 ise Covid-19 sürecinde uzaktan eğitimin kendisi için olumsuz sonuçlar yarattığını bu yüzden meslek hayatında faydalı olamayacağını belirtmiştir.

“2 sene uzaktan 2 sene yakından okudum ne anlama geldi falan diye düşünüyorum. Bazı bilgileri hatırlamıyorum bile yani o kadar çalışma hevesim de gitti. Unuttum bazı şeyleri. Öğretmen olsam ne kadar faydalı olabilirim ki bir insana. Daha ben unuttum, aklıma gelmeyen birçok bilgi var.” (K5)

Mezuniyet Sonrası Kariyer Belirsizliği: Katılımcılar, mezun olduktan sonra nasıl bir yol izlemeleri gerektiği hakkında belirsizlik yaşamaktalar. Süreci nasıl yönetmeleri ve neler yapmaları gerektiği ile ilgili bilgi eksiklikleri bulunmaktadır. Bu durumla ilgili katılımcı ifadeleri şunlardır:

“Mezun olduktan sonra nasıl bir işte çalışacağımı hala tam olarak kestiremiyorum. Okulum bitse ne yapacağım, nerede çalışacağım, nasıl bir yaşantım olacak bunları düşünüyorum. Hangi şehirde kalacağım. Bunların hepsi bir soru işareti olarak kaldı.” (K10)

“Bu kadar emek verip okuduğumuz fakültelerden mezun olunca iş kaygısı gütmesek ve sürekli ekonomik olarak acaba bu kadar okuduğuma değecek mi? Üniversiteden sonra neyle karşılaşacağım konusunda hiçbir fikrim yok en azından Türkiye için. Türkiye dışını takip ediyorum ama Türkiye için fikrim yok, insan haliyle korkuyor.” (K1)

K6, mezuniyet sonrasında hayatı için her şeyin belirsiz olduğunu şu şekilde dile getirmiştir:

“Özellikle son sınıf olup hani birkaç ay sonra bitirecek olmak, ne yapacağını bilmiyor olmak gerçekten sıkıntı... Çok umutsuz değilim ama belirsizlik de insanı geriyor... Özelde düşük bir

maaşla da olsa iş bulabileceğimi düşünüyorum şu an... Keşke bu şekilde olmasa bu kadar emek verip okuduğumuz fakültelerden mezun olunca iş kaygısı gütmesek.” (K6)

Kendi mesleğini yapamamak; katılımcının ekonomik ve çeşitli diğer sebeplerden dolayı mesleği dışında bir iş sahasında çalışmak zorunda olmasını içermektedir. K5 bu durumla ilgili şu ifadelerde bulunmuştur:

“4 Yıllık mezun olup mezuniyet belgemi alıp hiç kendimle alakası olmayan bir bölümde çalışmak beni korkutuyor. Kendi isteğim dahilinde gittim, farklı bir alana yönelmek istemiyordum bu alana yönelmek istiyordum ve yeteneklerimi bu alanda sergileyeceğimi düşünüyordum ama farklı bir iş olursa çalışmam gerekecek, belki istemediğin bir şey olacak ama sırf maddi kaygılarım yüzünden kabul edeceğim bir iş olacak. İnsanın mesleğini yapması gibisi yoktur.” (K5)

Yurt içinde çalışmayı istememe: Katılımcı mezun olduktan sonra çalışma yaşamına yurt dışında başlamak istemek de ve konuyla ilgili araştırma süreçleri içerisinde. K1, kariyeri ile ilgili yaşadığı problemlerin çözümünü yurt dışında çalışarak çözeceğini düşünmektedir ve yurt dışında çalışmayı tek çözüm yolu olarak görmektedir. Bununla ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“Mesela benim şu an ki planım ne olursa olsun birilerinden destek almak maddi olarak ya da bir iki sene ne iş bulursam çalışıp para biriktirip yurt dışına çıkmak. Arkadaşlarımın da planı böyle. Türkiye’de kalmayı hedefleyen hiçbir arkadaşım yok... O yüzden de konunun çözümü yurt dışına çıkmak oluyor.” (K1)

İlgi ve İsteklerini Tanıyamamak: Katılımcılar kendi ilgi ve yeteneklerini tanıyamamaktan dolayı hangi alana yönelmeleri gerektiği konusunda bilgi eksikliği yaşamaktadır. İş sahasını yeterince tanımıyor olmak da kararsızlık yaşamalarına etki etmektedir. Bu durumla ilgili katılımcı görüşleri şunlardır:

“İstediğim şey benim için doğru mu değil mi bilmiyorum. Yani en azından hocalarımız sahadalar. Mesela hemşirelik mesleği olarak çok fazla iş imkânı var. Klinik, servis, yoğun

bakım, ameliyathane gibi. İstedığımız şey bize uygun mu bununla alakalı yönlendirme yapılabilir.”(K4)

“Söz konusu mühendislik olunca birden fazla bölüm oluyor. Hangi alana yönelmeliyim bilmiyorum.” (K1)

Kararsızlık, katılımcılar tarafından mezuniyet sonrası çalışacakları iş seçimini zorlaştıran bir konu olarak ifade edilmektedir. Kendilerini ve iş sahasını tanıyamamaktan kaynaklı kararsızlıklar yaşamaktadırlar. Yaşadıkları kararsızlıkla ilgili destek arayışında olduklarını belirtmektedirler.

“Bizim meslekte branşlaşma var. Ben diyelim ki cerrahi istiyorum. Ameliyat hemşiresi olarak çalışmak istiyorum. Ama bu benim için uygun mu, değil mi bunun analizini şu anda yapamıyorum sadece istemekle kalabiliyorum.” (K4)

K7, mezun olduktan sonra hangi alanda uzmanlaşabileceği ile ilgili kararsızlığı kariyerinde problem olarak gördüğüne değinmiştir ve konu ile ilgili görüşleri şunlardır:

“Çok fazla bölüm var artık, her bölümün kendi yan dalları olmaya başladı. Herkes daha küçük alanlı, daha profesyonel iş yapmak için işte küçülmeye gidiyor; o yüzden tercih edeceğim çok fazla bölüm var... Diplomamı aldıktan sonra uzmanlık tercihi için destek almaya çalışıyorum.” (K7)

4.1.1.4 Ekonomik Yetersizlik

Üniversiteli öğrenciler, kariyer gelişimleri için çeşitli eğitimler almak istediklerini fakat eğitim ücretlerini karşılayamadıklarına değinmişlerdir ve bu durumun kariyer gelişimlerini olumsuz etkilediklerini ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili katılımcı görüşleri şunlardır:

“Geçen bir yazılım eğitimine baktım beş bin liraydı. Asgari ücretin 3 katı, ben bunu belki veririm ama çoğu insan asgari ücretle çalışıyor bunu düşünmek zorunda. İsteyen kişi bunun eğitimini bile alamıyor, buna ben de dahilim bir yerde... Bir eğitimi araştırdığımda ona kaydolabilmek isterdim. Bu okçuluk da olur, yazılım da olur mesleki veya sosyal fark etmez. Hemen gideyim, öğrenmeye başlayım ve öğreneyim bu kadar basit olsun isterdim. Parası ne kadar, bu kadar düşünmek istemezdim.” (K1)

K5, eğitimi için gerekli ekipmanlara maddi zorluklar nedeniyle erişemediğini şu şekilde belirtmiştir:

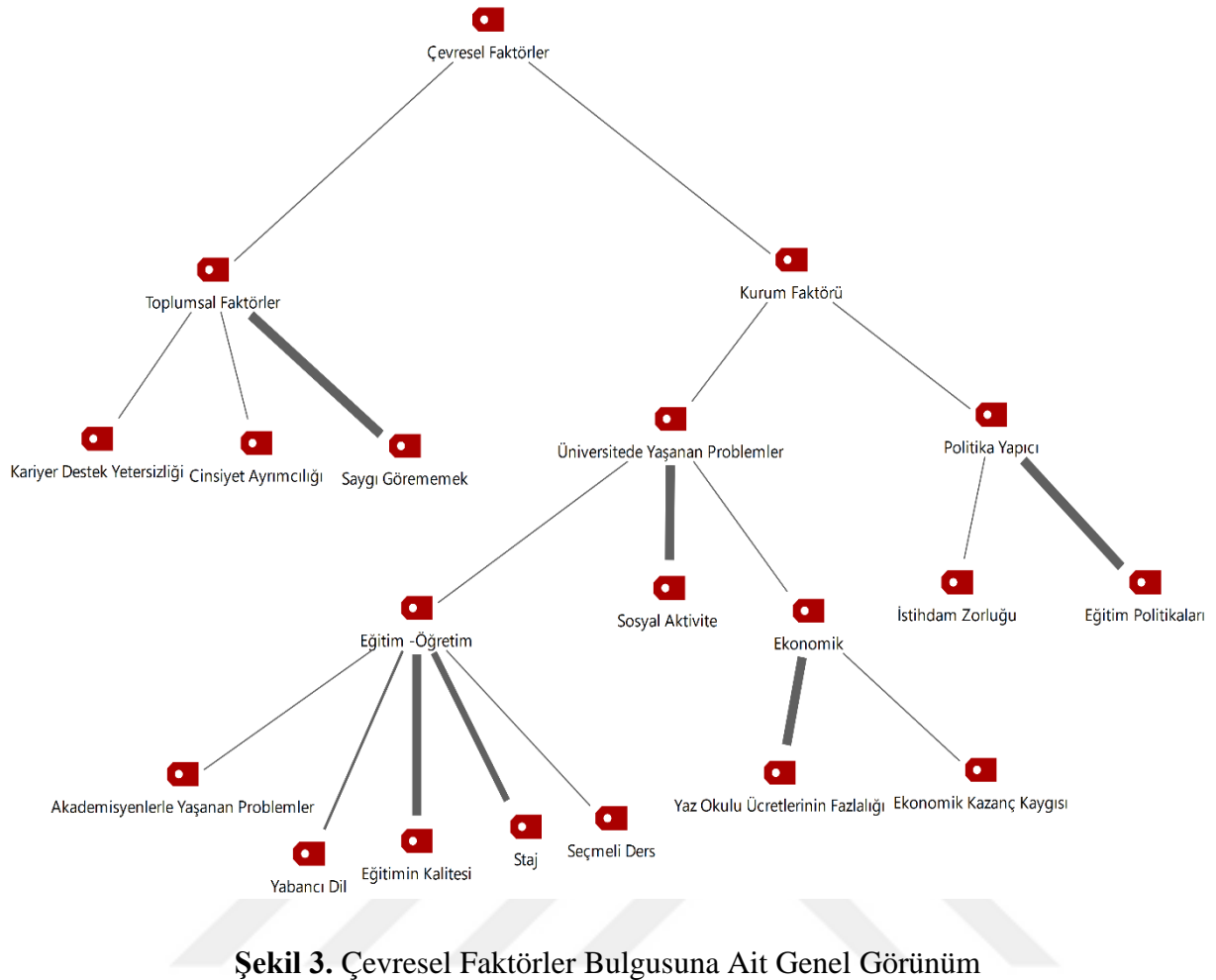
“Ödev yazıyoruz, gerekli araç-gereçlerimiz olmuyor. Mesela evde 4 kardeşiz, hepimiz okuyoruz ve bilgisayar, laptop gibi araç gereçler yetmiyor bize.”(K5)

K12, ekonomik yetersizlikten dolayı kısmi zamanlı bir işte çalışmak durumunda olduğuna ve bu durumun mesleki gelişimine engel olduğuna değinmiştir. İşte çalışmanın zaman olarak sıkıntı yarattığını ve yaşadığı kariyer problem için yardım aramasını engellendiğini belirtmiştir.

“Şu anki öğrencilik hayatımızda maddi sıkıntılar yaşamaktayız. Ek olarak işte çalışıyoruz, kendimize ve derslerimize zaman ayıramıyoruz.” (K12)

4.1.2 Çevresel Faktörler

Çevresel Faktörler alt teması “Toplumsal Faktörler ve “Kurum Faktörü” başlıkları şeklinde ayrılmıştır. Katılımcılar, toplumdaki bireylerin çeşitli konularda kariyerlerinde probleme neden olduklarına değinmektedir. Meslektaşlardan ve bölüm hocalarından yeterli desteğin görülememesi, cinsiyet ayrımcılığına maruz kalınması, mesleğe ve bireye saygınlık duyulmaması, devletin mevcut eğitim politikası, istihdamın zorlaşması, üniversitedeki eğitim ve öğretim ortamı, öğrenciye sağlanan sosyal etkinlikler ve üniversitenin maddi konularda öğrenciye olumsuz etkileri gibi durumlar öğrencilerin rahatsızlık duyduğu konuların başında gelmektedir. Çevresel Faktörlere ait kategorilere Şekil 3’te yer verilmiştir.

4.1.2.1 Toplumsal Faktörler

Toplumsal Faktörler alt teması kariyer destek yetersizliği, cinsiyet ayrımcılığı ve saygı görememek olmak üzere toplam üç koddur. Öğrencilerin kariyer gelişimlerinde diğer bireylerin yardımına ihtiyaç duyduğu görülmektedir. Toplumdaki bireyler tarafından beklentileri karşılanmayınca bu durum kariyerlerinde farklı problem alanına dönüşmektedir.

Kariyer Destek Yetersizliği: Katılımcıların ikinci kişilerden beklentileri doğrultusunda destek alamadıkları görülmektedir. Öğrenciler kariyer yaşamlarında başvuracakları bir uzmanın eksikliğini hissetmektedir. Yaşadıkları kararsızlık durumları ve zorlu süreçlerde destek alacakları bir kariyer danışmanının olması gerektiğine değinmişlerdir.

Alanında uzmanlaşmış meslektaşlarından yeterli desteği göremeyen K1'in konu ile ilgili ifadeleri şunlardır:

“Kimseye bir şey soramıyorsun, tersleyebiliyor veya rahatsızlık veriyormuşum gibi hissedersen ben rahatsız oluyorum. Öyle olunca da sormayayım, diyorum ve boş veriyorum.”
(K1)

K4, kariyeri ile ilgili yaşadığı kararsızlık durumunda uzman bir görüşe ihtiyaç duyduğunu şu şekilde belirtmiştir:

“Yani şöyle, bazen yönlendirme konularında eksiklik olduğunu düşünüyorum. Bazı şeyleri ben kendim araştırıp sorguluyorum ama artılarını ve eksilerini daha tecrübem olmadığı için bilmiyorum. İstedğim şey benim için doğru mu değil mi bilmiyorum... Öğrencilerin bireysel danışmanlık alması çok önemli. Kendi alanında olur, bu konuda uzmanlaşan bireyler olur ama bu konuda mutlaka her üniversite öğrencisinin danışmanlık alması gerekiyor diye düşünüyorum. O yüzden ben mesela bunun olmasını isterdim... Yönlendirilebilsem bunun analizini yapabilirsem, istediğim şey için uygun muyum, değil miyim bunu bilebilirim ve ona göre de önlem alırım önceden.” (K4)

Cinsiyet Ayrımcılığı: Öğrencilerin kariyerlerinde ilerlemelerine engel olan problem alanlarından bir tanesidir. Tıp eğitimi alan K7, kadın olduğu için uzmanlaşmak istediği alanlarda kısıtlamaya gitmek zorunda kaldığını şu şekilde ifade etmekte:

“Şöyle söyleyeyim, ben aslında üniversiteye başladığımda uzmanlıkta genel cerrahi seçmeyi düşünerek başlamıştım. Asistanlıkta hocaların mobbingi oluyor. Asistan olanlardan da duyduğum kadarıyla kadın olmanın da bu konuda ekstra zorlukları var. Onu yapamazsın, yetersizsin gibi baskılar yaşıyoruz... Cerrahi bölümde kıdemli asistan olsun ya da hocalar olsun kadın asistan istemiyorlar çünkü çalışma saatlerinden dolayı. Yapamaz beceremez, çok yoğun, yorucu bir iş gibi bakan insanlar var.” (K7)

Saygı Görememek: Öğrencilerin kendilerine ve mesleğe yönelik karşılaştıkları olumsuz tutumları kapsamaktadır. Öğrenciler, diğer bireylerin ve işverenlerin mesleklerine karşı yeteri kadar saygı göstermediklerini düşünmektedirler.

“...Bir ortama girdiğimde saygın olabilecek miyim? Bunlar var aklımda. Çünkü giderek mesleğin prestiji düşüyor.” (K6)

“... İstanbul’da çalışan inşaat mühendisi arkadaşım var. Cumartesi çalışmamasına rağmen müdür çağırıyor, ben de işe gidiyorum diyor. Mesai saatlerine, mesleğe saygıları yok... Ben çok önemserim saygıyı, özellikle mesleki anlamda güzel bir şey bence. Türkiye’de bunu hiç görmedim ama internetten bakıyorum yurt dışına, orada saygıyı görüyorum.” (K1)

4.1.2.2 Kurum Faktörü

Kurum faktörü alt teması politika yapıcı ve üniversitede yaşanan problemler olacak şekilde iki koddan oluşmaktadır.

Politika Yapıcı: Öğrenciler, eğitim süreci devam ederken ve mezun olduktan sonraki kariyer süreçleri ile ilgili endişe duymaktadır. Bu durumun kaynağını ise devletin yürüttüğü çalışmalar ve uyguladığı politikaların sonucuna bağlamaktadırlar. İstihdam zorluğu ve eğitim politikaları olarak iki alt koda ayrılmıştır.

İstihdam zorluğu; öğrencilerin mezun olduktan sonra istihdam edilemeyecekleri konusunda sahip oldukları benzer düşünceleri içermektedir. Katılımcılar; mezun fazlalığı, zor atama koşulları ve eğitim politikaları nedeniyle iş bulmakta zorluk yaşayacaklarını belirtmiştir. Konu ile ilgili katılımcı görüşleri şunlardır:

“Ama şu an bir devlet ataması mesela 6 ayda bir veya 4-5 ayda bir açılrsa da 7000 kişi başvurup 200 kişi atanıyor. Atama sayıları çok az... İş bulmak zor, devlet ataması çok zor.” (K6)

K5, formasyonun kalkması ile iş bulma alanlarının daraldığını şu şekilde ifade etmiştir:

“Evet, formasyon kalkınca daha da kötü oldu. Yani memurluğu bırakın, artık normal atamadan da bir işe giremiyoruz. Ücretli öğretmenlik de yapamıyoruz gibi oldu” (K5)

Mezun fazlalığı; öğrencilerin mezun olduktan sonra kariyerlerinde problem yaratacağını düşündükleri alanlardan bir diğeridir. Halen eğitim sürecine devam eden öğrencilerin ve mezun olmuş bireylerin fazlalığı katılımcıların gelecekte iş bulmalarını zorlaştıracığı şeklinde algılanmaktadır. Bu konu, öğrencilerin geleceğe karamsar bakmasına neden olmuştur. Konu hakkındaki katılımcı ifadeleri şunlardır:

“Bir meslek dalı çok fazla iyi olduğunda, mesela ataması çok iyi, maaşı, çalışma şartları çok iyi olduğunda o bölümden her yere nitelikli olmayan şekilde fakültelerin açılıp, eğitimin devam etmesi. İşte bu şekilde ihtiyaçtan fazla mezun verilmesi ve bu eğitimin nitelikli olmaması sebebiyle de çok iyi mezun olmayan meslektaşlarımız oluyor. Belki biz de öyle olacağız bilemeyiz ama hani keşke bu şekilde olmasa... Çok fazla mezun ve iş kaygısı olmamasını isterdim. Daha az fakülte, ihtiyaç kadar dış hekimi olmasını isterdim. Zaten bu birçok bölümde maalesef böyle.” (K6)

K5, artan öğrenci sayısı sonucu işsiz bireylerin artacağı ve kendisinin de işsiz kalacağı konusunda endişe duymaktadır.

“Bu kadar fazla mezun verilmesini istemezdim çünkü bu kadar mezun daha fazla işsiz demek... Daha fazla rekabete neden oluyor. Daha çok hayal kırıklığına neden oluyor çünkü çok insan var; aynı şeyi isteyen, aynı meslekte daha başarılı olan daha iyi torpili olan diyeyim bir yerlere gelebiliyor, olan diğer insanlara oluyor. Yani herkes için yeterli alan yok.” (K5)

“Şu an çok fazla üniversite mezunu var ama herkes aynı nitelikte değil. Ben şunun taraftarıyım, çok mezun olacağına az mezun olsun ama çok nitelikli olsun.” (K4)

“Elimde bir sihirli değnek olsaydı mezunların yarısını yok ederdim sonra üniversitelerin kişi fazlası veren bölümlerinin kontenjanlarını sıfırlaması, ihtiyaca cevap verecek oranda öğrenci kabul etmesini sağlardım. Herhalde ilk yapacağım şey bu olurdu.” (K2)

Zor atama koşulları sebebiyle öğrenciler atanamayacaklarını düşünmektedirler ve öğrencilerin kariyerlerini farklı yönde şekillendireceklerini vurguladıkları görülmektedir.

“Ben öğretmenlik okuyorum, KPSS ile atanmam gerekiyor ama atanmak çok zor bildiğimiz üzere. Daha hiç başlamadım çalışmaya falan atanmak benim için bir sorun.” (K8)

“Şu anda fakültelerin sayısı çok fazla arttı. İş bulma zorluğu, devlet ataması çok zor.” (K6)

Eğitim Politikaları: Katılımcılar, lisans bölümleri ilgili son anda yapılan politik değişikliklerden rahatsız olduklarını dile getirmiştir. Ayrıca uzmanlaşmak istedikleri alanın kendi isteklerine göre değil de puan sistemine göre olması giderilmesi gereken bir kariyer problemi olarak görülmektedir. Katılımcılar, yapılan eğitim politikası değişiklikleri nedeniyle

çalışma sahalarını kaybettikleri ve farklı alanlara yönelmek durumunda olduklarını belirtmişlerdir. Konu ile ilgili katılımcı ifadeleri şunlardır:

“Uzmanlık sınavının kaldırılmasını isterdim. Öğrencinin kendi istediği bölüme geçmesini isterdim. Mesela genel cerrahi puan olarak çok düşük ama o alanı okumak senin içinden gelen bir şey. Sen o alanda çalışmak istiyorsan ama puanı yüksek gelen biri istese bile o bölümü tercih etmiyor. Çünkü o bölümün puanı düşük oraya gelen insanlar sen TUS sınavında kötü yaptın şeklinde davranıyor. O yüzden bu sınav sistemi öğrencinin ilgi alanını yok etmiş oluyor. Bunu kaldırırdım kesinlikle. Eğitim sistemi ve toplumun bilinçlenmesi çok önemli tabii ki de bu zaman içinde olacak bir şey, ama bunları yapmak isterdim.” (K7)

K5’in lisans eğitimine devam ederken değişen eğitim sistemi nedeniyle kariyerinde zor bir duruma girdiği görülmektedir. Değişen eğitim politikası sebebi ile kariyer planını değiştirmesi gerektiği görülmektedir.

“Şu an pedagojik formasyon kaldırıldığı için ücretli öğretmenlik de yapma hakkımız elimizden alındı gibi bir durum söz konusu. Atanma olmazsa en azından ona yöneliriz diye düşünürken bu hakkımızın da elimizden alındığını öğrendik. Tezsiz yüksek lisans şansı tanındı. Onunla ilgili hiçbir açıklama yok. O da ücretli, parası olan alır parası olmayan alamaz gibi bir kaptıya çıkıyor.” (K5)

Üniversitede Yaşanan Problemler: Katılımcılar, kariyer problem alanlarının bir diğerini de üniversite yaşanan durumlar olduğunu düşünmektedir. Bu durumun nedeni; üniversitelerin kendilerine yeterli sosyal yaşam alanını sağlamaması, üniversitenin eğitim öğretim süreci ile ilgili problemlerine çözüm üretememesi ve üniversiteden kaynaklanan ekonomik sorunların var olması gösterilmiştir. Üniversiteden kaynaklı alt kod sosyal aktivite, eğitim-öğretim ve ekonomik olarak ayrılmıştır.

Sosyal Aktivite: Katılımcılar, üniversiteyi sadece eğitim alınan yer olarak değil aynı zamanda sosyal bir alan olarak da görmektedir. Fakat eğitim gördükleri üniversitenin kendilerine, sosyalleşmeleri için gerekli imkânı sağlamadıklarını belirtmişlerdir. Sosyalleşmenin de kariyer yaşamlarını geliştirdiklerine inanan katılımcıların konu ile ilgili ifadeleri şunlardır:

“Normal şartlarda düşündüğümüzde evet sosyal aktivite olarak İngilizce bölümü için fazla

eksik... Çok sosyal aktiviteye sahip bir okul değil maalesef. Eğitimimi orada alıyorum ben ve en iyi şartlarda almaya çalışıyorum ama sosyal aktivite ve böyle kurumsal şeyler için eksik olduğunu belirtebilirim.” (K9)

K1, sosyal yaşamın insan hayatında çok önemli bir yeri olduğunu düşünmektedir. Sosyal çevresinin iş bulma konusunda kendisine fayda sağlayacağına inanmakta.

“Sosyal faaliyet yok ve önemsemiyorlar. Halbuki o çok daha önemli, insan sosyalleşmeden yaşayamaz. Onu önemsememeleri bile bir sorun... İnsanlar sosyal anlamda bir şeyler yaparak meslek kazanabiliyor mesela futbol veya herhangi bir spor alanı da olur, üniversitemizde öyle bir şans yok ne yazık ki.” (K1)

Eğitim Öğretim: Katılımcılar, üniversitenin sunduğu eğitimsel süreçle ilgili birtakım problemle karşılaştıklarını belirtmişlerdir ve bu problemlerin meslek hayatlarında kendileri için sorun teşkil edeceğini düşünmektedir. Eğitim öğretim süreçlerindeki kariyer problemleri akademisyenlerle yaşanan problemler, eğitimin kalitesi, yabancı dil, seçmeli ders ve staj olarak kategorilere ayrılmıştır.

Akademisyenlerle Yaşanan Problemler: Öğrencilerin eğitim aldıkları ve üniversitede çalışan diğer akademisyenlerden yeterli ve istedikleri şekilde destek görmemeleri eğitim süreçlerinde problem oluşturmaktadır. Yaşadıkları problem alanlarını; yapılan sınavların orantısız şekilde zor olması, kendilerine gerekli rehberliğin sağlanmaması ve akademisyenlerin öğrencilere karşı olumsuz tutumları olarak ifade etmişlerdir.

Sınav zorluğu; verilen eğitime uygun olmayacak şekilde ve kasıtlı olarak zor hazırlanmış sınavları kapsamaktadır. Bu durumun öğrencilerin motivasyonunu olumsuz şekilde etkilediği görülmektedir.

“Sırf geçmeyelim diye dersleri zorlaştırıyorlarmış gibi geliyor... Böyle olunca da hem motivasyonumuz düşüyor hem de yani ne ders çalışabiliyoruz, çalışsak bile sadece sınavı geçelim diye. Sonrasını düşünmüyorum. Gerçekten öğrenme isteği olmuyor bence bu da bir sorun.” (K1)

“Bizim ilk iki sene anatomi dersimiz oluyordu, özellikle anatomi dersi en temel derslerden biri; insan vücudunu öğreniyorsun, dil olarak Latince öğreniyoruz. Bu dil zaten tamamen yeni

bir dil ve yeni bir ders olduğu için çok zorlanıyorduk. Hocalar sınavda biz nasıl bu öğrencileri şaşırtırız, nasıl daha zor sorarız hep buna yönelik soruyorlardı. Sınavla asla bağdaşmıyordu. Bunun eğitim hayatımıza da faydası olmayacak ama bu bizi hem mental olarak hem sınıf kaybı, ders kaybı şeklinde yoruyordu.” (K7)

Yetersiz rehberlik; akademisyenlerin öğrencileri ders ve ders dışı faaliyetler hakkında yeterli kadar bilgilendirmemesinden oluşmaktadır.

K3, akademisyenlerin kendisine sağladığı rehberliği eksik bulmakta ve mezuniyet sonrasında kariyeri için yapması gerekenler hakkında ciddi bilgi eksikliği yaşamaktadır.

“Sadece yolları söylüyorlar ama nasıl gidebileceğimiz konusunda bir şey yok... Şöyle söyleyeyim. Okulda, ileriye yönelik şeyler anlatılmıyor. Teoride kalıyor her şey; sadece ders, başka bir şey yok; ileride ne yapabiliriz ne gibi yollar izleyebiliriz anlatılmıyor bize... Şey diyorlar yüksek lisans yapın ya da dil sınavına girin. Ama bu ne zaman yapılacak, nasıl yapılacak, ne içeriyor hiç bilgi vermiyorlar bu konu hakkında. Mesela biz sınava başvuracağız ne zaman başvuracağımızı bile bilmiyoruz, internetten araştırıyoruz.” (K3)

“Mesela hastanın başında hocaya bir şey sorma ihtiyacımız olduğunda biraz çekiniyoruz. Şöyle ki sorup bazı şeyleri öğrenmemiz gerekiyor veya hasta başında uygulamalı olarak hasta başında bize göstermesi veya bizim ona direk olarak sormamız gerekiyor böyle olunca iletişim olmayınca eğitim de olmuyor bence.” (K6)

K12, üniversitedeki akademisyenlerden yeterli desteği göremediğini ve öğretmenlerinden yeterli bilgi alamadığını şu şekilde belirtmiştir:

“Bize verecekleri rehberlik konusunda daha bilgili olsalar, yanımızda olsalar. Sözde değil de gerçekte görseler daha güzel olurdu.” (K12)

K1, öğrenciyken birçok fırsatı kaçırdığını düşünmekte ve bu durumun nedeni olarak kendisine rehberlik ve bilgilendirme yapılmamış olmasını belirtmiştir.

“Teknofest gibi yarışmalar oluyor ya da üniversitelerin büyük avantajları oluyormuş. Ben bunu daha yeni öğreniyorum ne yazık ki. Onlarla ilgili hiçbir şey söylenmiyor üniversite birinci ve ikinci sınıf bitti ben üniversite üçüncü sınıfta arkadaşlarım aracılığı ile

öğreniyorum. Sözde öğretmenler var, toplantılar yapılıyor staj için, danışmanlık için ama hiçbirinden bahsedilmiyor. Mesela şöyle bir şey olurmuş ben yeni öğrendim. Dördüncü sınıflar proje yapar birinci ve ikinci sınıflarda buna katılır ve gözlemler, bir şeyler öğrenir ama birinci ve ikinci sınıflara haber gitmediği için ve hiç kimsenin haberi olmadığı için ancak kendi kendine çabalayıp öğrenenler o projelere katılıyor. Projeye katılan çok az kişi oluyor, o yüzden ben de katılmayınca öyle bomboş geçiyor üniversite yılları.” (K1)

Olumsuz tutumlar; üniversite bulunan akademisyenlerin öğrencilere gösterdikleri olumsuz hal ve davranışları içermektedir. Gösterilen olumsuz tutumlar sonucu öğrencilerin psikolojik olarak yıprandıkları ve motivasyon kaybı yaşadıkları görülmektedir. Bu konu hakkında katılımcı ifadeleri şunlardır:

K6, sınıf içerisinde öğretim görevlilerinin kendileri ile iletişim kurmadıklarını bu durumdan rahatsızlık duyduğunu vurgulamıştır.

“Asistanların, hocaların kötü davranışlarına filan maruz kaldığımız bir ortam. Psikolojik olarak yıpratıcı... Hatırlamak istemeyeceğim olaylar var. Bazı hocalarımız yüzümüzü görmemek için amfinin en arkasına geçip öyle ders anlatırdı. Yüzü tahtaya dönük. Sınıfın en arkasına geçip anlatırdı. O hocaya bir şey sorup öğrenemeyiz. Öyle bir durum. Bunun yanı sıra çok iyi olan hocalarımız da vardı ama bazılarının böyle iletişim problemleri vardı.” (K6)

K8, öğretim görevlileri ile yaşadığı problemler sonucunda kendi mesleğinden soğuduğunu ve mesleki olarak kısıtlandığını ifade etmiştir.

“Hayal gücüm çok kısıtlandı bu zamanda hocalar tarafından. Bu yüzden bıktım aslında ben meslekten... Hayal gücümle bir şeyler çıkartıyorum ama beğenmiyorlar, benim yaptığım resmi tamamen değiştirmeye kalkıyor hocalar... Özgün bir ifade ile yapabileceğim resimler çizmek isterdim, bunların olması için üniversite okumamam gerekiyordu belki bilmiyorum. Hocalarıma diyorum lütfen hayal gücümüzü kısıtlamayın.” (K8)

K1, öğretim görevlileri ile aralarındaki kuşak farkından dolayı yaşanan anlaşmazlıkları şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğretim üyeleri motivasyon olarak eksi yönde etkiliyor; nötr olsa iyi de ne olumlu ne nötr tamamen olumsuz etkiliyor... Onun haricinde bir şey sormaya çekiniyoruz... Sanki biz 20’li yaşlarında gençler değiliz de 40’lı yaşlarında, ailesine bakan kişilermiş gibi bize sorumluluk vermeye çalışıyorlar ama yani arada yaş farkı var bizi düşünmüyorlar. Bizim yaşlarımız ne

yapmak istiyor veya nasıl bir tutkuyla yapmak istiyor o işi, orada sanırım empati kuramıyorlar onun sıkıntısını yaşıyoruz.” (K1)

Eğitimin kalitesi: Üniversite öğrencileri aldıkları eğitimin beklentilerini karşılamadığını ve bunun sonucu hayal kırıklığına uğradıklarını belirtmiştir. Eğitim sürecinin nicelik bakımından iyi olmasını değil nitelik bakımından iyi olmasını isteyen öğrenciler eğitim yönünden eksik kaldıkları ve bunun telafisini okul dışındaki kurumlarda aradıkları görülmektedir. Bu durumla ilgili katılımcı görüşleri şu şekildedir:

“Daha çok sürü psikolojisi gibi zaten tıp fakültesinde son sınıfa gelen çoğu kişi dershaneye yazılıyor. Çünkü okulun verdiği eğitim sınava yönelik veya bizim sonraki hayatımızda özellikle pratisyen hekimliğe yönelik değil de öğrenciyi nasıl zorlarız, nasıl sınavda en zor yeri sorabiliriz daha çok bu oluyor. O yüzden de dershaneye yazılma durumunda kalıyoruz.” (K7)

“... Hani iş daha az olsun ama daha nitelikli olsun isterdim. Bu fakültenin ticari kaygıları oluyor tabii ki büyük bir hastane, okul. Tabii ki ticari kaygı oluyor ama bazı şeyleri yetiştirmek stresiyle değil de daha çok öğrenelim, böyle bir şeyle yapmak isterdim. Tabii ki fazla baraj olmasının da çok fazla avantajı oluyor. Daha fazla hasta görmüş oluyoruz. Daha hızlı oluyoruz. Ama teorik anlamda da bu sefer eksik kalıyoruz. Biz istiyoruz ki tamam yetiştireyim, diğer hastayı alayım. Çünkü hep bu stres oluyor... Fazla iş yapmak kötü bir şey değil ama dediğim gibi daha anlayarak ve sindirerek yapmayı isterdim.” (K6)

Teorik eğitim: lisans eğitim sürecinde akademisyenler tarafından anlatılan derslerdir. Öğrenciler, bölümleri için almaları gereken teorik bilgileri yeterli bulmamakla birlikte mezun olduktan sonra bunun eksikliğini yaşayacaklarını belirtmiştir.

Uygulama eğitim sürecini Covid-19 döneminde uzaktan tamamlayan K8, öğrenmesi gereken teorik kısımlarda zorluk yaşadığını şu ifadelerle belirtmiştir:

“Çizim yapıyorum hocalarım ödevlerimi göremiyor, yorum yapamıyorlar: sonrasında atölyelerde resim çalışması yapmam gerekiyor, hiçbir şekilde çizemiyorum evde. Bunlar çok büyük etken. Resmim oluyor mu olmuyor mu bunu bilemiyorum. Hocalara fotoğrafını çekip atmak zorundayım. Hocalar şöyle yapın diyorlar bize ama online eğitimde tam olarak

istenilen şeye ulaşamıyor pandemi dolayısıyla. Zorluk yaşıyorum mezun olduğumda da bu durumun çok net bir şekilde belli olacağını düşünüyorum Okulu online bitirmiş ile tamamen okula gidip mezun olmuş birisi arasındaki farkın belli olacağını düşünüyorum ki ben de öyle olacak.” (K8)

Yabancı dil; öğrenciler üniversitede kendilerine kaliteli bir dil eğitimi sunulduğunu düşünmemektedir. Aldıkları eğitimin başlangıç seviyesinde olduğunu ve bu eğitimin kendileri için eksik ve yetersiz olduğu görülmektedir. Bu konu ile ilgili K1’in ifadeleri şunlardır:

“Üniversite 3. sınıfım ve hala üniversitede adamakıllı bir İngilizce eğitimi verilmedi hala verilen eğitim A1, A2 seviyesinde. Lisedeki gibi eğitim verildi. Bu bile benim için büyük bir problem. Bunu bile açsalar hevesli olan insanlar kendi kendine bir şeyler öğrenebilir. Dediğim gibi İngilizce kaynaklardan, kitap olur internet olur bir sürü dijital kaynak da var... Kesinlikle iyi bir dil eğitimim olsaydı yerimde durmazdım sabah akşam çalışırdım diye düşünüyorum. İngilizce kaynaklar mükemmel. Ders ve mesleki anlamda bile değil bir kitap okurken bile acaba İngilizcesi daha iyi midir diye düşünebiliyorum” (K1)

Seçmeli ders; Öğrencinin lisans eğitim sürecinde uzmanlaşmak istediği alan dersini seçemediği ve bu durumun öğrencinin kariyerini olumsuz etkilediği görülmektedir. Öğrenciler uzmanlaşmak istedikleri alanları kendilerinin belirlemeleri gerektiğini düşünmektedir ve bu hakkın kendilerine verilmesini istemektedir. Bu konu ile ilgili katılımcı görüşü şu şekildedir:

“Sözde her dönem başında ders seçiyoruz ama zorunlu dersler. Dizilerde, filmlerde görüyoruz liselerde bile seçmeli dersler oluyor, öğrenci üniversitede seçeceği bölüme göre dersi seçiyor ve eğitimi alıyor. Ama üniversitede bile hala zorunlu ders veriyorlar bize. Ben daha çok elektronik ve yazılım kısmında uzmanlaşmak istiyorum ama makine bölümünün dersini zorunlu veriyorlar. O dersi de alttan alıyorum şu an. Her şeyi zorunlu olarak onlar koyuyor. Sen uygulamak zorundasın, seçmeli dersin olmaması bile bir problem.” (K1)

Staj; katılımcılar, aldıkları teorik eğitim kadar yapacakları stajın da kariyerleri için çok önemli olduğu görüşünde. Öğrenciler, lisans sürecinde yapacakları stajın çalışma hayatlarını kolaylaştıracaklarını düşünmektedirler fakat üniversitelerinin kendilerine yeterli staj imkânı sunmadığını belirtmişlerdir. Covid-19 nedeniyle stajlarını gerçekleştiremeyen veya online

gerçekleştirmek zorunda olan katılımcılar bu durumu kariyerleri için büyük bir eksiklik olarak vurgulamıştır. Konu ile ilgili katılımcı görüşleri şunlardır:

“Şu anda Covid-19 olması, sürekli evde olmamız, sahadan uzaklaşmış olmamız hocalarla olan temasımı biraz kırıyor. Mesela dönemlik olan stajlarımızı şu an yapamıyor olmamız benim kariyer gelişimimi çok olumsuz etkiliyor.” (K4)

“Staja başvurduğum devlet kurumunda, pandemiden dolayı stajım iptal oldu. Başka bir staj yeri aramak zorunda kaldım... Tabii staj da yapmadım orada, öğreneceğim bilgilerden mahrum kaldım. Orası herkesin tavsiye ettiği bir yerdi. O şekilde başvurduğum, kabul de aldım ama pandemiden dolayı staj da açmadılar geçen yaz. Öğrenemediğim birçok şeyi orada öğreneceğimi düşünüyordum. O yüzden kötü oldu biraz benim için.” (K3)

K9, mesleği ile ilgili birçok şeyi staj esnasında öğrenebileceğini düşünmekte. Staj yapmadığı takdirde mesleğini icra ederken eksiklik yaşayacağına inanmaktadır.

“Biliyorsunuz son zamanlarda üniversitelerde öncekiler gibi her bölüme staj olayı yok maalesef. Bu da benim için eksi bir durum. Eğer üniversitelerin üçüncü ya da dördüncü sınıf öğrencilerine herhangi bir okulda veya okudukları bölümle alakalı herhangi bir yerde staj verme şansları olsaydı çok daha güzel olurdu. Bence şu anda öğrencilerin kariyerleri için birazcık sıkıntı çıkarabilecek ya da eksik bırakabilecek bir durum. Böyle düşünüyorum. Ben nerede çalışıyor olursam olayım ilk aşamada kendimi ifade etmeyi, öğrencilerle tanışmayı ya da insanlara bilgi aktarımı yapmak zorunda kalacağım. Onların sorunlarını yani eksik oldukları yerleri algılamak ve onlara onu anlatmaya çalışacağım. Bu yüzden benim bunu staj esnasında görme şansım olsa ve önceden tecrübe edinebilsem çok daha rahat olur. Diğer türlü olduğunda ise direkt olaya gireceğim için ben yeteri kadar verimli, bilgili olabilecek miyim? İlk aşamada karşı tarafa doğru bir şekilde bilgi aktarabilecek miyim ya da karşı tarafın algı biçimine göre hareket edebilecek miyim? Bunu sorun olarak görüyorum aslında.” (K9)

Ekonomik: Katılımcılar, eğitim gördükleri üniversitelerin ticari durumları göz önüne alıp yaptığı uygulamaları kariyerleri için problem olarak değerlendirmektedir. Yaz okul ücretinin fazlalığını ve üniversitenin bazı uygulamaları ekonomik kazanç kaygısı nedeniyle yaptıklarını vurgulamışlardır.

Yaz okulu ücretlerinin fazlalığı; vakıf üniversitesinde eğitim gören K2 için önemli bir kariyer problemi olarak görülmektedir. Ücretlerin fazlalığı nedeniyle sınavda ekstra stres yapan K2'nin konu ile ilgili ifadesi şu şekildedir:

“Yaz okulunda alacağım derslerin fahiş fiyatları olabiliyor, devlet üniversitelerinde okuyan öğrencilere göre bu durum bizim için çok büyük dezavantaj. Okulumda bunun değişmesini isterdim. Sınav döneminde falan ekstra bir stres, baskı demek. Herhangi bir başarısızlık durumunda aileye fazladan yük olma gibi böyle bir psikoloji taşıyorum. Sanırım okulun para kazanmasından daha önemli bir şey, bence bunlar değişebilir... Zaten eğitim, üniversite hayatı stresli bir süreç bunlar da ekstradan katlıyor” (K2)

Ekonomik kazanç kaygısı; öğrenciler tarafından üniversitelerin verdiği hizmet sonucu aldığı ücret olarak değerlendirilmekte. K6, üniversitelerin ekonomik kazanç elde ettikleri uygulamaları eğitimin kalitesini düşüren bir durum olarak nitelendirmiştir. Konu ile ilgili görüşü şu şekildedir:

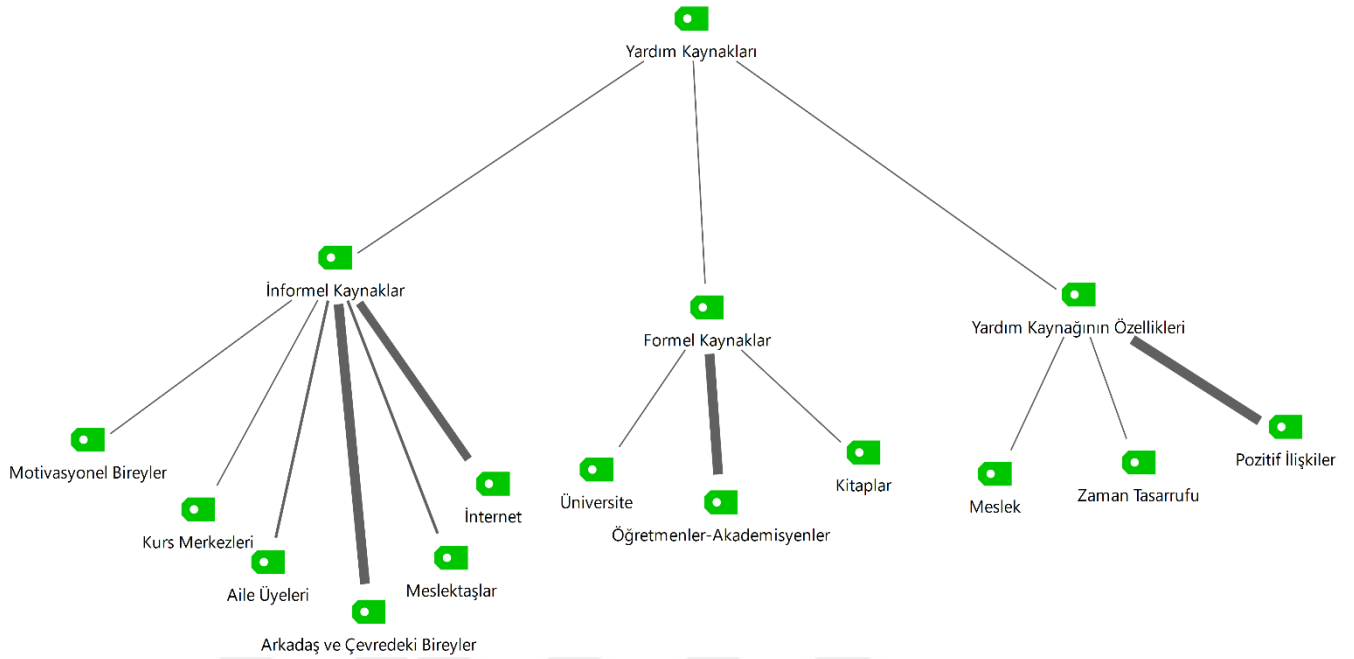
“8 stajyer çıkıyoruz staja. 75 dolgu yapmamız gerekiyor. Baraj yetişmezse stajdan kalıyoruz. Yazda kalıyoruz. Hani iş daha az olsun ama daha nitelikli olsun isterdim. Bu fakültenin ticari kaygıları oluyor tabii ki büyük bir hastane, okul. Tabii ki ticari kaygı oluyor ama daha bazı şeyleri yetiştirmek stresiyle değil de daha çok öğrenyim isterdim.” (K6)

4.2 Kariyer Yardımı Arama

Üniversite öğrencileri yaşadıkları kariyer problemini çözmek için çeşitli yollara başvurmaktadır. Bunun sonucu olarak katılımcıların yardım arama süreçleri ile ilgili çeşitli bulgular elde edilmiştir. Bunlar “Yardım Kaynakları” ve “Yardım Arama Süreci” olarak iki alt temaya ayrılmıştır.

4.2.1 Yardım Kaynakları

Yardım kaynakları “İnformel Kaynaklar”, “Formel Kaynaklar” ve “Yardım Kaynağının Özellikleri” olarak başlıklara ayrılmıştır. Öğrenciler yaşadıkları kariyer problemi için uzman kişilere yönelebildikleri gibi uzman olmayan kişilerden de yardım talebinde buldukları görülmektedir. Yardım Kaynaklarına ait kategoriye Şekil 4’te yer verilmiştir.

Şekil 4. Yardım Kaynaklarına Ait Genel Görünüm

4.2.1.1 İnformel Kaynaklar

Öğrenciler yaşadıkları problemin çözümü için çeşitli yollar aramakta ve bunların çoğunluğunun informal kaynaklar olduğu görülmektedir. Bun kaynaklar “motivasyonel bireyler”, “kurs merkezleri”, “aile üyeleri”, “arkadaş ve çevredeki bireyler”, “meslektaşlar” ve “internet” olarak kodlara ayrılmaktadır.

Motivasyonel bireyler; katılımcıların problem yaşadıkları zaman kendilerini rahatlatan kişilerdir. Öğrencilerin kariyer problemi yaşadıkları zaman ruh sağlığı alanındaki birileri ile tek yönlü iletişim dahi kurmaları rahatlamalarını sağladığı görülmektedir. Bu konu hakkındaki katılımcı ifadeleri şunlardır:

“Bir tane arkadaşım psikolojik danışmanlık ve rehberlik okuyor. Moralim düştüğünde onunla biraz sohbet ediyorum. Bazı şeylere daha doğru bakmamı sağlıyor.” (K1)

“Psikolojiyle ilgili kanallar var. YouTube’da dinlediğim şeyler bana iyi geliyor açıkçası. Ne olursa olsun o kadar da kötü olmadığını, aslında iyi şeylerin de olabileceğini, hevesimin

kırılmaması gerektiğini, bu zor zamanların geçeceğini, pes etmemem gerektiğini söyleyen bazı videolar izliyorum. O anlık iyi geliyor sonra iyilik halim geçiyor.” (K5)

Kurs merkezleri; öğrencilerin yaşadıkları kariyer problemlerinde yardım aldıkları kaynaklarından biri olarak görülmektedir. Fakat katılımcı ifadelerinde bu yardımdan tatmin olmadıkları dikkat çekmedir. Konu ile ilgili katılımcı ifadeleri şu şekildedir:

“Uzmanlık için dersaneler oluyor. Oradaki hocalar şuna çalışın, böyle yapın gibi şeyler söylüyorlar ama o sınava yönelik. Sınavdan sonrası için şurada şöyle bir iş imkânı olabilir ya da şu bölümde şöyle bir avantajı olabilir gibi şeyler söylemiyorlar. Uzmanlık sınavını kazanmamız için yöntem gösteriyorlar. Mezuniyet sonrası süreçle ilgili kariyer danışmanlığı aldığım başka bir yer yok.” (K7)

“Grafik tasarımıyla da ilgileniyorum aynı zamanda. Grafik tasarımıyla ilgili yardım alabilirim. En fazla kurslar olur o şekilde ... Bahsettiğim sorunla ilgili arkadaşlarımla konuştum. Daha önce resim kursuna gittim oradaki hocam var onunla da konuştum ama yapabileceğim şey alışmakmış. Bu sürece alışmam gerektiği söylendi onlar da aynı süreçlerden geçtiğini söylediler.” (K8)

Aile üyeleri: öğrenciler kariyer problemleri haricinde maddi ve manevi konularda ailelerinden yardım talebinde bulduklarını ifade etmiştir. Bu konu hakkındaki katılımcı ifadeleri şunlardır:

“Akademik anlamda değil ama duygusal anlamda destek aldığım ailem var onun dışında da pek yok sanırım.” (K7)

Katılımcılar, yaşadıkları problem ve ihtiyaçlarını aile üyelerine ifade etmekten ve onlardan yardım talebinde bulunmaktan kaçınmamaktalar.

“Yaşadığım problemler için ailemden destek alıyorum. Her konuda fikirlerime onay verdikleri için.” (K10)

Arkadaş ve çevredeki bireyler: öğrenciler tarafından en çok yardım aranan grup olarak vurgulanmaktadır. Bu konu hakkındaki katılımcı ifadeleri şunlardır:

“İki tane arkadaşım var, onlar destek veriyor... Psikolojik danışmanlık ve rehberlik okuyan bir arkadaşımdan yardım alıyorum. Etrafımdakilere de başvurarak o konu ile ilgili yardım almaya çalışıyorum.” (K1)

Katılımcılar kendileriyle benzer sorunları yaşadıkları için sınıf arkadaşlarından ve üst sınıftaki öğrencilerden yardım talebinde bulunmaktadır.

“Çözüm bulmak için arkadaşlarımla, konuşuyorum aynı bölüm okuduğum arkadaşlarımla konuşuyorum.” (K5)

Meslektaşlar: katılımcılar ile aynı bölümde öğrencileri veya mezun olmuş kişileri içermektedir. Bu konu hakkındaki katılımcı ifadeleri şunlardır:

“Benden tecrübeli avukatlarla konuşuyorum onlara danışıyorum aynı zamanda sektörün içinden ilk elden değerlendirmeler yapıyorum.” (K2)

K6, yardım kaynakları içerisinde dış hekimlerine öncelik vermektedir.

“Dış hekimliği mezunu olanlardan daha çok yardım arıyorum.” (K6)

Tıp fakültesinde okuyan K7, doktorların kendisini anlayacağını düşündüğü için doktorlardan yardım istemektedir.

“Tanıdığım doktorlardan destek almaya çalışıyorum” (K7)

İnternet: Öğrenciler, yaşadıkları problemin çözümünde interneti büyük bir destek kaynağı olarak görmektedir. İnternetin öğrenciler için kurtarıcı bir kaynak olduğu görülmektedir. Bu konu hakkındaki katılımcı ifadeleri şunlardır:

“Elimin altında internet olmasa zor olurdu. Herkesin elinin altında internet var ben de ondan faydalaniyorum. Başka da hiç yardım eden yok. İnterneti olmayan insanlar ne yapıyor acaba diyorum. Şu zamanda çok daha zordur. Günümüzde herkesin interneti var ama diyelim

ki hiç bilgisayarı olmayan, telefonu yüksek model olmayan öğrenciler ne yapıyor acaba diye düşünüyorum, ben bu kadar zorlanıyorsam.” (K5)

K3, tek yardım kaynağı olarak interneti görmektedir.

“Kendim araştırıyorum internetten. Başka da kaynak yok.” (K3)

4.2.1.2 Formel Kaynaklar

Üniversite öğrencileri yaşadıkları kariyer problemini “Üniversite”, “Öğretmenler-Akademisyenler” ve “Kitaplar” olmak üzere üç farklı kaynaktan yardım alarak çözüme yoluna gitmektedir.

Üniversite: Kendi bünyesindeki öğrencilerin kariyerleri için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bunların içerisinde kariyer günü etkinlikleri mevcuttur. Bu konu hakkındaki katılımcı ifadeleri şunlardır:

“Bizim fakültede kariyer günleri adı altında birkaç toplantı oldu... Kariyer günlerinde çeşitli yerlerde çalışan kişilerle görüşmelerimiz oldu. Bunu fakülte düzenliyordu.” (K6)

Öğretmenler- Akademisyenler: Öğrencilerin formel yardım kaynakları arasında en çok destek aldığı grup üniversitede bulunan akademisyenler ve gittikleri kurs merkezlerindeki eğitimcilerdir. Öğrenciler akademisyenler ve eğitimcilerden aldıkları yardımları şu şekilde ifade etmiştir:

K4, mesleği hakkında merak ettiği konuları üniversitesindeki öğretim görevlilerine sorarak öğrendiğini belirtmiştir.

“Hocalarıma merak ettiğim şeyleri sorabiliyorum.” (K4)

K6, öğretim görevlilerinden uzmanlık alanları hakkında bilgi alabildiğini fakat iş bulma ve iş imkanları hakkındaki sorularını sormadığını belirtmiştir.

“Fakültede asistanlar oluyor, bunlar uzmanlık öğrencisi. Bunlarla her gün aynı klinikte çalıştığımız için ulaşmakta ya da sormakta sıkıntı yaşamıyoruz... Uzmanlık için dershaneler oluyor. Oradaki hocalar şuna çalışın, böyle yapın gibi bilgiler veriyor. Ama o sınava yönelik. Snavdan sonrası için şurada şöyle bir iş imkânı olabilir ya da şu bölümün şöyle bir avantajı

olabilir gibi şeyler söylemiyorlar. Uzmanlık sınavını kazanmamız için yöntem gösteriyorlar. Mezuniyet sonrası kariyer danışmanlığı aldığım başka bir yer yok.” (K6)

“Bu fakülteye ilk geldiğimde çok zorlanmışım ders çalışma konusunda, öğrenme konusunda. Böyle durumlarda üniversitedeki hocaların seminerleri oluyordu. Nasıl ders çalışmalıyız, neye önem vermeliyiz ve bunu yönelik seminerler toplantılar oluyordu. Yine dershanedeki hocaların da soruları anlatım biçimleri faydalı oluyor.”(K7)

K9 ve K11, yardım aldıkları öğretmenlerin mesleki ve kişisel olarak kendilerine yakın gördükleri kişilerden oluştuğunu belirtmiştir.

“Sadece beni çok iyi motive edebilecek ya da sınavlarını birlikte hazırladığım dil kursundaki hocalarımla mutlaka fikir alışverişinde bulundum. Nasıl yapmam gerektiğini sordum, danıştım.” (K9)

“Kendisini örnek aldığım, öğrencilerle ilişkisi iyi olan hocalarımdan yardım istedim” (K11)

Kitaplar: Öğrencilerin kendilerini daha iyi tanımak ve motive olabilmek için yararlandıkları yardım kaynaklarından bir tanesidir. Katılımcılar bu konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Kişisel gelişim videoları, kendimi bu yönde doyurabildiğim bazı kişisel gelişim kitapları. Mesela onlar Faydalı geliyor olabilir.” (K5)

K4, mesleğinde hangi alanda uzmanlaşmak istediğine karar veremediği için öncelikle kendisini tanınması gerektiğini düşünmekte ve bunun için kitaplardan yardım almayı çözüm olarak bulmuştur.

“Kişisel gelişim kitapları okuyorum. En azından kendimi tanırsam geleceğe dair yapacağım şeyler ona göre olabilir. Alandan mesela bazı kitaplar okuyorum. Farklı branşları aynı anda okumaya çalışıyorum ki hangisi beni daha çok çekiyor. Kendi ilgi alanımı belirleyip, aslında bir nevi ilerlemeye çalışıyorum.” (K4)

4.2.1.2 Yardım Kaynağının Özellikleri

Katılımcılar, yaşadıkları probleme çözüm bulmak için başvurdukları yardım kaynaklarında belli özelliklerin olması gerektiğini belirtmiştir. Bu özellikler “Meslek”, “Zaman Tasarrufu” ve “Pozitif İlişkiler” olarak ayrılmıştır.

Meslek: Öğrenciler yardım aradıkları kişilerin mesleki durumlarını göz önüne almaktadır. Bu kişilerin “Tecrübeli”, “Meslektaş” ve “Yüksek Bilgi Seviyesine” sahip olmalarını beklemekteler.

Tecrübeli kişiler: öğrencilerin yardım almayı tercih ettiği kaynaklar arasında yer almaktadır. Katılımcıların tecrübeli kişilerle ilgili ifadeleri şu şekildedir:

“En azından daha tecrübeli avukatlardan, daha tecrübeli meslektaşlardan duymak daha yararlı olabilir.” (K2)

“Tecrübesine güvendiğim bildiğim bana zamanında pek çok şey öğretmiş insanlara gitmeyi tercih ettim.” (K9)

Meslektaş: benzer meslek çalışanlarını ve uzmanlaşmak istedikleri bölüm çalışanlarını kapsamaktadır. Katılımcılar bu konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Daha çok kendi bölümümle alakalı olan yani ilerde yapmak istediğim meslekle alakalı olan kişilere başvurduğum.” (K3)

“En yakın sorup danışabileceğimiz, samimiyetine güvenebileceğimiz bizi tanıyan asistanlarımız oluyor; o yüzden onlardan bilgi almaya çalışıyoruz.” (K6)

K7, ilerde uzmanlaşmayı düşündüğü alanda çalışan öğretim görevlilerine başvurduğunu belirtmiştir.

“Akademisyenler ile konuşursam seçeceğim bölüm hakkındakiler olabilir” (K7)

K11 ise keyif aldığı derslerin öğretim görevlilerinden veya ileride yapmak istediği alanın öğretim görevlisinden yardım aldığını belirtmiştir.

“Hangi dersleri alırken keyif alıyorsak veya yapabileceğimize inaniyorsak o zümredeki hocalara yöneldik” (K11)

Yüksek bilgi seviyesi: öğrencilerin bilgisine güvendiği ve davranışları ile kendisine örnek olan kişileri kapsamaktadır. Katılımcılar bu konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir;

“Yardım alacağım kaynak bir kişi ise öncelikle o kişiyi doğru görmek istiyorum, mesela benim için mesleki anlamda idol birisi ise o kişinin sözleri benim için çok anlamlı oluyor. O kişinin kendisi, dışarıdan baktığımda mesleki izlenimi, karakteristik izlenimi çok etkiliyor beni.” (K1)

“Bilgili insanların yani hocaların dediklerini dinliyorum” (K5)

Zaman Tasarrufu: Öğrenciler, yardım kaynağının kendisine süre açısından avantaj sağlamasına öncelik vermektedir. Hangi kaynaktan daha hızlı bilgi alıyorsa o kaynağı tercih eden K4, konu ile ilgili görüşlerini şu ifadelerle açıkladı:

“Öncelik sırası yapıyorum. Hangi kaynaktan daha çabuk bir şekilde bilgi alabilirim, zaman kazanabilirim diye. Ve daha çok; merak ettiğim, öğrenmek istediğim bilgiye yakın bulduğum dokümanlara öncelik veriyorum. Hocalardan daha çabuk bilgi alacaksam önce hocalara gidiyorum, yok hiç bilmiyorsam önce biraz araştırıp sonra hocalara gidiyorum. Ya da sosyal medyada bununla alakalı çalışma yapan birileri var mı? Aslında konuya göre değişiyor ama en büyük önceliği zaman tasarrufu ve bana uygunluğu.” (K4)

Pozitif İlişkiler: Öğrenciler, yardım talebinde buldukları kişilerle aralarında olumlu bir iletişim ve ilişki bulunmasına dikkat etmektedir. Öğrencilerin yardım aldıkları kişileri tanıyor olmayı önemsedikleri görülmektedir. Katılımcılar bu konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir.

“...Samimiyetine güvenebileceğimiz bizi tanıyan asistanlarımız oluyor o yüzden onlardan bilgi almaya çalışıyoruz.” (K6)

“O bölümde hangi hocanın iletişimi daha iyiye beni daha iyi anladığını düşünüyorsam genelde o hoca ile konuşuyorum, daha samimi bulduğum kişilerle konuşuyorum. Hocalarımız eğitimlerde bazen sert davranabiliyorlar. Öyle hocalara bir şey sormamız daha zor oluyor tabii ki. Ders saati dışında bir şey sorarken çekiniyoruz, daha samimi hocalar var istediğiniz zaman bize bir şey sorabilirsiniz, diyorlar. Hocaların samimiyeti ile alakalı bir durum.” (K7)

“Yardım aradığım kişilerde aslında hiç tanımadığım insanlar olmasını tercih etmedim çünkü tanımadığınız bilmediğiniz bir insandan yardım istemeniz mümkün değil çünkü, onun bilgi seviyesini ya da yeterliliğini bilemezsiniz hiç karşı karşıya gelmemişseniz.” (K9)

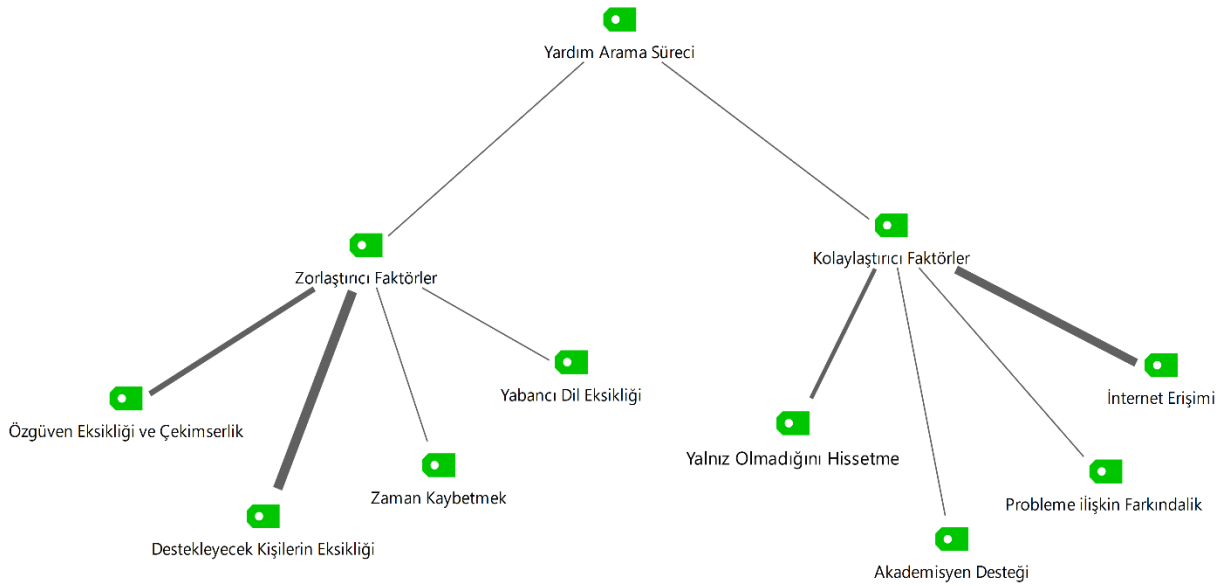
K1 ve K8 ise kendileri için idol olabilecek, mesleğini severek icra eden kişilerden yardım talebinde bulduklarını şu ifadelerle dile getirmişlerdir:

“Mesleğini sadece meslek olarak değil de meslek aşkı ile yapmak diyeyim; o kişiyi örnek alırım çünkü o kişi o işi para için yapmıyordur, gerçekten istediği için yapıyordur. Karakteristik olarak da saygı benim için çok kıymetli; mesleğe saygı, karşıdaki kişiye gösterdiği saygı öyle kişiler beni direkt zaten cezbediyor. O kişilerin sözleri benim için çok kıymetli oluyor”. (K1)

“Yardım aradığım kişideki kriterim düşüncelerine önem verdiğim kişiler olup olmaması. Sonuçta okuduğum bölümde de çok fazla hoca var ama düşüncelerine önem vermediğim hocalarım da var.” (K8)

4.2.2 Yardım Arama Süreci

Yardım Arama Süreci teması “Zorlaştırıcı Faktörler” ve “Kolaylaştırıcı Faktörler” olmak üzere iki alt ayrılmıştır. Yardım arama sürecine ait kategorilere Şekil 5’te yer verilmiştir.

Şekil 5. Yardıma Arama Sürecine Ait Genel Görünüm

4.2.2.1 Zorlaştırıcı Faktörler

Öğrenciler, yardıma arama süreçlerinde; çevrelerinde kendilerini destekleyici kişilerin olmamasını, özgüven eksikliği ve çekimserlik yaşamayı, yardıma ararken zaman kaybı yaşamayı ve yeterli yabancı dil becerilerinin olmamasını zorlaştırıcı faktör olarak belirtmiştir.

Destekleyici kişilerin eksikliği; katılımcıların çevrelerinde yardıma arama süreçlerinde kendilerine yol gösterecek kimsenin olmamasını kapsamaktadır. Katılımcılar, çevrelerinde destek alacak kimseyi bulamadıkları zaman kendilerini değersiz hissetme gibi olumsuz duygulara kapıldıklarını belirtmekte. Katılımcılar, bu konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Kendime destek gördüğüm birilerinin olmaması zorlaştırıyor tabii ; kendi başıma bir şeylere bakmaya çalışıyorum moralim düşüyor, destek olan kimse yok.” (K5)

Online eğitim sürecinde başka bir şehre giden K3, okulundan ve arkadaşlarından uzaklaşmasından dolayı yaşadığı problemde kendisini yalnız hissetmektedir. Çevresinde kendisini destekleyecek kişilerin eksikliğini hissetmektedir.

“Ben Adana’da ikamet ediyorum normalde. Şu an Marmaris’teyim. Burada çalışıyorum. Çevremden uzak kaldım dersler olsun, çalışma ortamım olsun... Burada olmam biraz etkiledi tabii uzak kaldım diğer arkadaşlarımdan, bölümümdeki arkadaşlarımdan. O konuda

zorlandım yani öyle söyleyeyim.” (K3)

K12, üst sınıflarında okuyan öğrencilerin yaşadıkları problemlerle ilgili yardım arayışında bulunmadıklarını ve kendilerine de rehberlik yapmamalarını ayrıca okullarındaki akademisyenlerin rehberlik yapmamalarını yardım aramalarını zorlaştırıcı bir durum olarak değerlendirmektedir.

“Önümüzden giden birisi olsaydı ya da hocalardan bile yardım alsak, şu şekilde yapın diye bir destek görsek problemim için yardım arardım.” (K12)

Özgüven eksikliği; öğrencinin yardım kaynağından rahatlıkla bilgi almasını ve problemine çözüm aramasını engelleyen bir faktördür. Öğrencilerin yardım kaynağının kendisine olumsuz tutumda bulunacağı veya onun beklentilerini karşılayamayacağı düşüncesi nedeniyle yardım aramaktan vazgeçtiği görülmektedir. Katılımcılar, bu konu ile ilgili görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Bir konuda soru sormaya çekiniyorum... Çevremdeki birilerine bir şey sorarken rahatsız olacaklarım gibi hissediyorum. Kimseye bir şey soramıyorsun tersleyebilir veya rahatsızlık veriyormuşum gibi hissedersen ben de rahatsız olurum. Öyle olunca da sormayayım diyorsun boş veriyorsun.” (K1)

“Hocaların davranışları oluyor. Şöyle ki derste mesela bir yanlış yaptığında veya bir soruyu bilemediğinde sana karşı tavrı çok büyük bir etken benim açımdan. Toplum içerisinde aşağılama durumları oluyor. Bu, benim açımdan probleme yol açan bir durum.” (K7)

K9 yardım isteyeceği kişilere karşı mahcup olmaktan kaygı duyduğunu ve bu yüzden yardım arama davranışında kolaylıkla bulunamadığını şu sözlerle belirtmiştir.

“Tam olarak kendinize güvenemeyebiliyorsunuz bazen çünkü çok iyi insanlar var etrafımızda, çok iyi hocalar var. Evet size yardım eli uzatıyorlar mutlaka. Kendini geliştirmek isteyen bir insana kapıları her daim açık ama ister istemez acaba ben yapabilecek miyim, bir şeyi yanlış söyler miyim, yanlış söylersem ayıp mı olur ya da komik mi olur gibi kendi kendinize özgüven problemi yaşayabiliyorsunuz... Öğrettiklerinin karşılığını verebilecek miyim, benden beklentisini karşılayabilecek miyim işi zorlaştıran taraf bu bence.” (K9)

Zaman kaybı yaşamak: K4'ye göre ulaşılmak istenilen bilgiyi ararken geçen süre bir kayıp olarak görülmüştür ve bu durumu yardım arama sürecini zorlaştıran bir faktör olarak değerlendirilmiştir. Konu ile ilgili ifadesi şu şekildedir:

“Yanlış bilginin çok fazla olması. Özellikle hemşirelik mesleği olarak, yeni mezunların yurt dışı gibi hayalleri var. Bu süreçte çok fazla kirli bilgi var. Şunu yaparsanız yurt dışına gidebilirsiniz yazıyor ama aslında baktığımızda aslı astarı olmayan çok fazla bilgi var. O yüzden doğru mu değil mi diye, duyduğum bilginin doğruluğunu araştırmak, bu bence olumsuz bir süreç. Vakit kaybı. Kariyerde bence kıymetli şey zaman. Ve onu kaybetmek büyük bir eksiklik. O yüzden o zaman kaybı yaratıyor diyebilirim.” (K4)

Yabancı dil eksikliği; katılımcıların yardım alacakları kaynaklara ulaşmasını ve yardım kaynağını anlamasını engelleyen bir faktör olarak değerlendirilmektedir. K1'in konu ile ilgili ifadesi şunlardır:

“Sanırım dil bilmek en büyük sıkıntı. İngilizce kaynaklar çok geniş ama İngilizce konusundaki eğitim zayıf olduğu için ve ben de zamanında çok çalışmadığım için şu an onun sıkıntısını çekiyorum. Daha yeni yeni İngilizceyi bitirebiliyorum ve hala zar zor konuşuyorum. Haliyle İngilizce kaynaklara bakamıyorum. Türkçe kaynaklar da çok sınırlı, en büyük sıkıntı dil öğrenmek oluyor.” (K1)

4.2.2.2 Kolaylaştırıcı Faktörler

Yalnız olunmadığını hissetme, akademisyen desteği, probleme ilişkin farkındalık, tanınan ve ulaşılabilir kişilerden yardım almak ve internet erişimine sahip olmak öğrenciler tarafından yardım arama sürecini kolaylaştırıcı faktörler olarak nitelendirilmektedir

Yalnız olmadığını hissetme; öğrencilerin yaşadıkları problemin sadece kendilerine özgü olmadığını ve bundan dolayı daha kolay yardım arama davranışı göstermelerini sağlamaktadır.

“Öğrencilerin çoğu benim arkadaş çevrem de dahil olmak üzere herkes aynı problemi yaşıyor. İnsan kendini yalnız hissetmiyor veya sadece ben yapamıyorum diye düşünmüyor. Etraftaki çoğu insan da aynı problemleri yaşadığı için işte derslerle ilgili sorun yaşayan

öğrenciler olabiliyor, dersten kalabiliyor veya hocayla arası bozuk olabiliyor.’’ (K7)

K9, problemine ilişkin yardım ararken sadece sorunu sadece kendisinin yaşamadığını, başkalarının da benzer sorunlarla karşılaştığını belirtmiştir.

“Pes etmemeyi, kendine güvenmeyi, yanlış yapılsa bile bunun çözümünün her zaman mümkün olabileceğini, herkesin aynı yollardan geçebileceğini gibi böyle birçok tecrübeli insandan bu lafları duydum.” (K9)

Akademisyen desteği; üniversitede bulunan öğretim görevlilerin kendi tecrübelerini öğrencilerle paylaşmasını içermektedir. K7'nin konu ile ilgili ifadesi şu şekildedir:

“Asistanlar da sürekli; biz de bu yoldan geçtik, bizim de böyle hocalarımız vardı, dersler yoruyordu, diye söylüyor. Bize destek oluyorlar bu konuda.” (K7)

K11, öğretim görevlilerinin öğrencileri geleceğin akademisyenleri olarak gördüklerinden ve bu yüzden kendilerine olan yardımlarından şu şekilde bahsetmiştir:

“Öğretmenlerimiz artık bizi bir birey olarak ve meslektaş olarak gördükleri ve bizi kendilerinin yerine en iyi şekilde yetiştirmek istedikleri için çok yardımcı oldular.” (K11)

Probleme ilişkin farkındalık; öğrencinin kariyer sorunun farkında olup çözümü için erkenden harekete geçmesidir. K4'ün konu ile ilgili ifadesi şu şekildedir:

“Bir de ikinci sınıftan beri sürekli arayış içerisinde olmam, bu bilinci ben kendim edindim. Beni yönlendiren biri olmadı. Ama bu kendi kendime edindiğim bilinçten dolayı bu süreç daha kolay. Eskiden tecrübe edinmiş olmam bir şeyi nasıl bulmam, araştırmam gerektiğini biraz bildiğim için süreç daha kolay oluyor.” (K4)

Tanınan ve ulaşılabilir kişilerden yardım almak; öğrencilerin problemin çözümü için yardım kaynağına kolay erişim sağlaması ve destek bulmasıdır. Katılımcılar, tanışmadıkları kişilerden yardım istemekten ziyade, tanıdığı ve bildiği kişilerden yardım almayı daha çok tercih etmektedir. Konu ile ilgili katılımcı görüşleri şu şekildedir:

K6, yardım sürecini kolaylaştıran faktör arasında yardım kaynağına ulaşılabilir olmasına dikkat çekmiştir.

“Kolay ulaşabiliyor olmam. Aynı ortamda bulunuyor olmamız. Ondan sonra üst dönemlerde atamaları olanlarla daha önce aynı ortamda bulunup arkadaş olmuş olmamız gibi.” (K6)

K4, öğretim görevlileri ile sürekli iletişim halinde olması ve onlara sorularını kolaylıkla sorabilmesini kolaylaştırıcı faktör olarak belirtmiştir.

“Direk hocalarla temas kurmam bu süreci biraz kolaylaştırıyor.” (K4)

“Bir büroda çalışıyorum şu an, avukatlarla iç içeyim dolayısıyla sorunlarımı istediğim zaman gündeme getirip istediğim zaman onlarla tartışabiliyorum.” (K2)

“Tanıdıklar olması yani. Başka bilmediğim bir yere gitmedim, daha önce aşına olduğum yerlere gittim. O şekilde, o kolaylaştırdı yani hiç tanışmadığım insanlarla gitsem daha zor olurdu elbette.” (K3)

İnternet erişimi; öğrencilerin yardım kaynağına ulaşılabilirliğini arttırmaktadır. Öğrenciler, çevrelerinde yardım isteyecek kimseyi bulmadıkları zaman internet sayesinde farklı yardım yolları aramaktadır. Bu konu ile ilgili katılımcı ifadesi şu şekildedir:

“İnternet en büyük kolaylaştırıcı faktör. Bir de bu alanda ilerlemiş, aynı dili konuştuğum yurt dışında ve yurt içinde olan Türk insanlar var. Onlara YouTube ve sosyal medya gibi araçları kullanarak ulaşabilmem büyük kolaylık sağlıyor.” (K1)

“Elimin altında internet olmasa zor olurdu. Herkesin elinin altında internet var ben de ondan faydalaniyorum. Başka da hiç yardım kimse eden yok.” (K5)

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE YORUM

Çalışmanın bu bölümünde analiz sonuçlarında bulunan verilere dayanarak problem ve alt problemlerin yorumlamasına yer verilmiştir. Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin kariyer yaşamlarında karşılaştıkları problemleri ve bu problemlerin çözümü için yardım arama davranışını derinlemesine incelemektir. Araştırma kariyer problem alanları ve kariyer yardımı arama ana temaları olacak şekilde bulgular yorumlanmış ve tartışılmıştır.

5.1 Kariyer Problem Alanları

Kariyer Problem Alanları ana teması bireysel faktörler ve çevresel faktörler olacak şekilde iki alt temaya ayrılmaktadır. Öğrencilerde kariyer süreçleri ile ilgili olumsuz düşüncelerin hâkim olduğu ve bu durumun çeşitli problem alanına yol açtığı görülmektedir. Bu olumsuz düşünceler arasında gelecekte yaşanabilecek kötü senaryolar, yaşadıkları problemin çözülmemesi ve sürekli tekrar etmesi dikkat çekmektedir. Olumsuz düşüncelerin hatırlanması ve zihinde tekrar edilmesi sonucu öğrencilerde motivasyon kaybının olduğu dikkat çekmektedir. Bu sonuca benzer şekilde öğrenciler motivasyon eksikliği ile ilgili yardım aradıkları görülmektedir (Aluede, İmhonde ve Eguavo,2006; Gallegher,1992).

Bulgular sonucunda katılımcıların üniversite eğitim sürecinde mezuniyet sonrası ile ilgili belirsizlik, iş bulamama kaygısı taşıdıkları ve aldıkları eğitiminin yetersiz olduğu; iş hayatında bu durumun olumsuz yansımaları ile karşılaşacaklarını düşünmektedir. İlgili alan yazı incelendiğinde bu çalışma bulgularıyla paralel olarak öğrenciler akademik sorunları, mezuniyet sonrasında iş bulamama durumunu veya kendi mesleği dışında bir işte çalışmayı problem olarak değerlendirdiği görülmektedir (Gizir, 2005; Güldü ve Ersoy Kart, 2017; Lucav ve Berkel, 2005). Öğrencilerin bu konular hakkındaki düşünceleri neticesinde motivasyon problemi ortaya çıkmaktadır. İlgili alan yazında bu konuya paralel sonuçlara rastlanılmıştır (Işık, 2007).

Öğrenciler, ekonomik yetersizliklerden dolayı kariyer gelişimine katkıda bulunacak eğitimlere erişememekte, teknolojik cihaza eksikliğinden kaynaklı online eğitim sürecine

katılamamaktırlar. Bu durum öğrencilerin ekonomik durumlarına öncelik vermelerine, kariyer süreçlerini ikici plana atmalarına neden olmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre öğrenciler için maddi imkansızlıklar, yaşamlarında sorun yaratan önemli bir problem alanı olarak görülmektedir (Erkan vd., 2012; Kacur ve Atak,2011). Ekonomik baskı ve bu durumun yarattığı kaygı öğrencilerin yardım arama davranışlarını artmasına neden olmaktadır (Arco, Fernandez, Heilborn ve Lopez, 2005).

Öğrencilerin yoğun olarak yaşadıkları problem alanlarından bir tanesi de eğitim-öğretim süreçlerini kapsamaktadır. Aldıkları eğitimin yetersiz olması, akademisyenler ile yaşanan olumsuzluklar, yabancı dil eğitiminin iyi şekilde verilmemiş olması öğrenciler tarafından sıkça belirtilen alanlardır. Bu sonuca paralel olarak eğitim alanında yaşanan problemler arasında üniversite öğretim elamanları, dersler, başarı durumu dikkat çekmektedir (Özgüven,1992). Öğrencilerin eğitim kalitesinden memnuniyetsizliği artarak devam ettiği görülmektedir (Arco, Fernandez, Heilborn ve Lopez, 2005). Katılımcılar lisans sürecinde yaşadıkları eğitimsel problemlerin gelecekte iş yaşamlarına da olumsuz yansıyacaklarını düşünmekte ve geleceğe kaygı ile bakmaktadır. Bu bulguyu destekler nitelikte olan Voltan Acar (1986)'ın yaptığı araştırmada öğrencilerin aldıkları eğitimi yetersiz görmeleri ve geleceğe kaygıyla bakmaları akademik başarısızlık yaşamalarına neden olduğu sonucuna ulaşmıştır. Gelecek kaygısı öğrenciler arasında yoğun şekilde karşılaşılan problemden birisidir (Cook,1984; Koydemir, Erel, Yumurtacı ve Şahin, 2010)

Kadın katılımcılar, mesleklerindeki uzmanlık alanlarının seçimini yetenek ve ilgi alanlarına göre belirlemekten ziyade cinsiyet kalıpları ve kadın çalışan olarak karşılaşılabilecek zorlukları göz önüne alarak seçim yapmaktalar. Cinsiyet ayrımcılığına maruz kalacaklarını düşündükleri alanları eleyip, cinsiyet rollerine uygun alanları seçme yoluna gittikleri görülmektedir. Kadınların kariyer seçimlerini engelleyen dış faktörler vardır ve bunlardan bir tanesi mesleki ayrımcılıktır. Araştırmalar, engel durumlarının kadınlar tarafından içselleştirilmesi sonucu kariyer davranışlarının etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Bu durum kadınların kendi cinsiyet rolü kalıp yargıları nedeniyle kariyer seçeneklerini sınırlama eğilimine neden olmaktadır (McLennan ve Arthur, 1999).

5.2 Kariyer Yardımı Arama

Kariyer Yardımı Arama ana teması yardım kaynakları ve yardım arama süreci olacak şekilde iki alt temaya ayrılmaktadır. Öğrenciler, yaşadıkları problemin çözümü için çeşitli formel ve informal kaynaklara başvurmakta. Uzman olmayan kişilerden oluşan informal yardım kaynakları arasında aile üyeleri, arkadaşlar ve meslektaşlar bulunmaktadır. İlgili alan yazı incelendiğinde aile üyeleri ve arkadaşların en çok tercih edilen yardım kaynakları arasında yer aldığı görülmektedir (Setiawan, 2006). Katılımcıların yoğunluklu olarak aile ve arkadaş üyelerine başvurdukları görülmektedir, öğrenciler benzer probleme sahip olmalarından dolayı arkadaşlarının kendilerini daha iyi anlayacağını düşünmektedir.

Katılımcıların yardım ararken çoğunlukla informal kaynaklara yöneldiği dikkat çekmektedir. Benzer bir bulgu ise öğrencilerin formel ve informal yardım kaynakları arasında ayırım yapmakta olduğunu, formel kaynaklardan ziyade informal kaynaklardan yardım aradığını belirtmektedir (Boldero ve Fallon,1995; Hinson ve Swanson, 1993; Koydemir, Erel, Yumurtacı ve Şahin, 2010).

Bulgulara göre öğrencilerin sıklıkla problemlerini arkadaşlarıyla paylaştığı, görülmektedir. Birlikte çözüm yolu arayıp problemlerin üstesinden gelmeye çalıştıkları dikkat çekmektedir. Özellikle aynı problemi yaşayan arkadaşlarından yardım arayan öğrenciler, kendilerini daha iyi anlayacaklarını düşünerek sınıf arkadaşları ve psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümünde okuyan arkadaşlarını yardım kaynağı olarak görmektedir. Öğrencilerin tercih ettiği yardım kaynakları incelendiğinde en çok bir arkadaştan yardım almayı en az ise profesyonel bir uzmandan yardım almayı tercih ettikleri görülmektedir (Oliver, Reed, Katz ve Haugh, 1999; Uhl 1974).

Öğrencilerin yardım aradıkları formel kaynakların çeşidinin az olduğu ve formel kaynaklar arasında en çok akademisyenlere başvurdukları keşfedilmiştir. Literatür incelendiğinde öğrencilerin okul ve iş ile ilgili stres yaratan durumlarda öğretmenlerle konuştukları görülmektedir (Oliver, Reed, Katz ve Haugh, 1999). Öğretim görevlilerine kolay ulaşılabilirlik ve sürekli irtibat halinde olunması, öğrencilerin formel kaynaklar arasında en sık bu kaynağa başvurmalarına neden olduğu görülmektedir. Meslek yaşamlarında

kendilerini nelerin beklediği ve neler yapabilecekleri gibi teorik bilgiler hakkında öğretim görevlilerinden destek talep etmektedirler.

Yapılan araştırmalarda öğrencilerin kariyer ve akademik konular ile ilgili yaşadıkları problemlerde en çok tercih ettikleri yardım kaynağının öğretim elemanları olduğu görülmektedir (Işık,2007; Webster, Bruce ve Fretz, 1978; Snyder, Hill ve Derksen, 1972).

Tüm katılımcıların yardım aradıkları kişilerde dikkat ettiği ortak noktanın o bireyi tanımış olmaları dikkat çekmektedir. Öğrenciler daha öncesinden tanımadığı veya bilmediği kişilerden ziyade iletişim kurduğu ve aşına oldukları bireyler yardım talebinde bulunmaktadır. Ergenlerle yapılan bir araştırmada yardım ararken dış kaynaklara karşı çekimser davrandıkları aile ve arkadaş gibi informal kaynaklardan yardım talebinde buldukları görülmektedir (Boldero ve Fallon,1995).

Öğrencilerin üniversite bünyesinde bulunan kariyer merkezleri hakkında detaylı bilgiye sahibi olmadığı ve bu yüzden kariyer danışmanından yardım alamadıkları keşfedilmiştir. Işık'ın (2007) yaptığı çalışma da bu bulguya paralel şekildedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %70'in kariyer danışmanlığı hizmeti hakkında hiçbir fikri olmadığı araştırmaya dahil olan öğrencilerin sadece %5'nin hizmetten faydalandığı bulunmuştur. Mau ve Fernandes (2001)'in çalışmasında ise lisans öğrencilerinin %50'si eğitim süreçleri boyunca en az bir kez kariyer danışmanlığı yardımı aldığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir bulgu ise öğrencilerin profesyonel merkezlere ilişkin bilgi eksikliklerinin yardım aramalarını zorlaştıran faktörlerden biri olduğunu göstermektedir (Erkan vd., 2009). Yurt dışında yapılan çalışmalarda ise öğrencilerin kariyer danışmanlığı hizmeti alamaya isteklerinin ve yardım alma oranlarının yüksek olduğu görülmektedir (Carney, Savitz, Weiskott, 1979).

Yardım arama sürecinin kolaylaşmasını sağlayan ve süreci hızlandıran çeşitli faktörler bulunmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları problemin farkında olması, problemin çözümü için harekete geçmesine ve yardım arayışında olmasını sağlamaktadır. Öğrencilerin internet erişiminin olması bilgiye hızlıca ulaşmalarını sağlamakta ve böylece yardım kaynakları hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Öğrencilerin internete sahip olmamaları durumunda yardım arama sürecinde daha çok zorlanacakları görülmektedir. Yurt içi ve yurt dışında birçok kaynağa internet sayesinde ulaştıkları görülmektedir. Alan yazında bu sonuçla ilgili bir bulguya rastlanılmamıştır.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1 Sonuçlar

Bu bölümde çalışma kapsamında ele edilen sonuçlara değinilmiştir.

1. Üniversite öğrencileri bireysel ve çevresel faktörlerden kaynaklı çeşitli kariyer problemine yaşamaktadırlar. Problem alanının yoğunluklu olarak bireysel faktörlerden kaynaklı olduğu görülmektedir.
2. Bireysel faktörler alanlarından en yoğun olan kısım; öğrencilerin bilgi- beceri konusunda eksik olduklarını düşünmeleri, ilgi ve isteklerini tanıyamadıkları ile ilgili düşünceleri ve mezuniyet sonrasında hangi işi yapacakları, iş bulamayacakları ilgili sahip oldukları olumsuz düşüncelerden oluşmaktadır.
3. Çevresel faktörlerden kaynaklı problemler incelendiğinde üniversitenin sunduğu teorik ve dil eğitiminin yetersiz olması, akademisyenlerin olumsuz tutumları ve yetersiz rehberlik sunmaları en yoğun yaşanan kariyer problem alanlarıdır.
4. Üniversite öğrencilerinin yardım aradıkları kaynaklar incelendiğinde informal kaynaklara formel kaynaklara oranla daha çok başvurdukları görülmektedir. İnfornel kaynaklar arasında yoğunluk sırasına göre arkadaşlar, internet, meslektaşlar ve aile üyeleri gelmektedir.
5. Başvurulan formel kaynaklar arasında akademisyenler aynı meslek grubunda olmaları ve erişim kolaylığı sağlamasından dolayı en sık yardım alınan kaynaktır.
6. Yardım arama sürecinde bireyin çevresinde kendisini destekleyici kimselerin eksikliği, özgüven ve çekimserlik nedeniyle yarım arayamaması zorlaştırıcı faktörler olarak görülmektedir.
7. Öğrencinin yaşadığı problemi arkadaşlarının ve başka bireylerin de yaşaması bundan dolayı yalnız olmadığını hissetmesi, internet erişimini problemin çözümü için kullanabilmesi yardım arama sürecini kolaylaştıran unsurlardır.

6.2 Öneriler

Araştırmacılara yönelik öneriler;

1. Araştırma ön lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri dahil edilerek çalışma grubu genişletilebilir.
2. Nicel araştırmalar ile araştırmanın verileri sınanabilir.

Uygulayıcılara öneriler;

1. Öğrenci ve akademisyenlere kariyer merkezlerinin yapısı ve işleyişi hakkında bilgi verilip tanınırlığı artırılabilir.
2. Kariyer merkezleri tarafından yaşanan problem alanları ile danışma hizmeti verilebilir.
3. Öğrenciler arkadaşlarından sıklıkla yardım aldıkları için üniversitelerde akran danışmanlığı uygulaması kullanılabilir.
4. Öğrencilerin mesleklerini yakından tanımaları için staj, iş imkanları, ulusal ve uluslararası projeler, yüksek lisans ve doktora süreçleri hakkında seminer düzenlenebilir.
5. Kariyer merkezleri hazırlamış olduğu çalışmalarını online platformlar aracılığı ile paylaşıp daha fazla kitleye hitap edebilir.

Politika Yapıcılara Yönelik Öneriler

1. Kamu kurumundaki istihdam oranı düşük bölümlerin çalışma alanları ve personel sayısı artırılabilir.
2. Değişen eğitim politikaları öğrencilerin kariyer planını olumsuz etkilediğinden dolayı; üniversiteyi yeni kazanan öğrenciler için geçerli olacak şekilde düzenlenebilir.
3. Uygulama derslerindeki öğrenci sayıları azaltılarak öğrencilerin yaptıkları uygulama sayıları artırılabilir.
4. Öğrencilerin daha çok sosyalleşebilmeleri ve iletişim ağlarını geliştirebilmeleri için üniversite bünyesindeki sosyal faaliyet sayısı ve çeşidi artırılabilir.

KAYNAKÇA

- Aluede, O., Imhonde, H. ve Eguavoen, A. (2006). Academic, career and personal needs of nigerian university students. *Journal of Instructional Psychology*, 33(1).
- Ang, R. P., Lim, K. M., Tan, A. G. ve Yau, T. Y. (2004). Effects of gender and sex role orientation on help-seeking attitudes. *Current Psychology*, 23(3), 203-214.
- Angermeyer, M. C., Matschinger, H. ve Riedel-Heller, S. G. (1999). Whom to ask for help in case of mental disorder? Preferences of the lay public. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 34, 202–210.
- Arco, J. L., Fernandez, F. D., Heilborn, V. A. ve Lopez, S. (2005). Demographic, academic and psychological profile of students attending counseling services at the university of granada (Spain). *International Journal for the Advancement of Counselling*, 27(1), 71-85. doi:10.1007/s10447-005-2249-8
- Arslantaş, H., Dereboy, İ. F., Aştı, N. ve Pektekin, Ç. (2011). Yetişkinlerde profesyonel psikolojik yardım arama tutumu ve bunu etkileyen faktörler. *Adü Tıp Fakültesi Dergisi*, 12(1) 17- 23.
- Atkinson, L. R., Atkinson, C. R., Smith, E. E., Bem, J. S. & Nolen Hoeksema, S. (2002). Psikolojiye giriş (2. Baskı). (Çev. Alogan, Y.). Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Bee-Gates, D., Howard-Pitney, B., LaFromboise, T., & Rowe, W. (1996). Help-seeking behavior of Native American Indian high school students. *Professional Psychology: Research and Practice*, 27(5), 495–499. doi:10.1037/0735-7028.27.5.495
- Benson, P.L. (1990). Help-seeking for alcohol and drug problems: To whom do adolescents turn? *Journal of Adolescent Chemical Dependency*, 1(1), 83-94.
- Boldero, J., & Fallon, B. (1995). Adolescent help-seeking: what do they get help for and from whom? *Journal of Adolescence*, 18, 193–209. doi: 10.1006/jado.1995.1013
- Bullock-Yowell, E., Katz, S. P., Reardon, R. C., & Peterson, G. W. (2012). The roles of negative career thinking and career problem-solving self-efficacy in career exploratory behavior. *Professional Counselor*, 2(2), 102-114.
- Brown, D. (2002). *Career Choice and Development*, (3), San Francisco: John Wiley & Sons
- Carnevale, J. P. (2001). Danışmanlık incileri (Çev. Albayrak-Kaymak, D.). (1. Baskı). İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi

- Carney, C. G., Savitz, C. J. & Weiskott, G. N. (1979). Students' evaluation of a university counseling center and their intentions to use its programs. *Journal of Counseling Psychology*, 26, 242-249.
- Cook, E. P. (1984). Students' perceptions of personal problems, appropriate help sources, and general attitudes about counseling. *Journal of College Student Personnel*, 25, 139-145.
- Corrigan, P. (2004). How stigma interferes with mental health care. *American Psychologist*, 59(7), 614-625. doi:10.1037/0003-066x.59.7.614
- Creswell, J. W. (2013). *Nitel araştırma yöntemleri* (3. Baskı). İstanbul: Siyasal Kitapevi.
- Crockett, S. A., & Hays, D. G. (2011). Understanding and responding to the career counseling needs of international college students on US campuses. *Journal of College Counseling*, 14(1), 65-79.
- Crockett, S. A., & Hays, D. G. (2011). Understanding and responding to the career counseling needs of international college students on u.s. Campuses. *Journal of College Counseling*, 14(1), 65-79. doi:10.1002/j.2161-1882.2011.tb00064.x
- Cumhurbaşkanlığı İnsan Kaynakları Ofisi (2018) Yetenek Yönetimi. www.cbkiko.gov.tr (03.10.2018)
- Cüceloğlu D. (2015) *İnsan ve Davranışı* (30. Basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Daugherty, T. K., & Lane, E. J. (1999). A longitudinal study of academic and social predictors of college attrition. *Social Behaviour and Personality*, 27, 355-362.
- Demirtas, H. ve Dönmez, B. (2008). Ortaöğretimde görev yapan öğretmenlerin problem çözme becerilerine ilişkin algıları. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (16), 177-198
- Di Fabio, A. & Bernaud, J.-L. (2008). The help-seeking in career counseling. *Journal of Vocational Behavior*, 72(1), 60-66. doi10.1016/j.jvb.2007.10.006
- Ekşi, A. (2003). Gözden geçirme: beş kıtada genç sorunları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 10(2), 78-87.
- Erkan, S, Cihangir Çankaya, Z, Terzi, Ş. ve Özbay, Y. (2012). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (22), 174-198
- Erkan, S., Cihangir Çankaya, Z., Terzi, Ş. ve Özbay, Y. (2011). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (22), 174-198.

- Erkan, S., Özbay, Y., Terzi, Ş. ve Cihangir-Çankaya, Z. (2009). Üniversite gençliğinin problem alanları ve yardım arama davranışları: Üniversite düzeyinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik örgüt ve hizmet modelinin geliştirilmesi. *Tubitak projesi*, (106K340).
- Fischer, E. H., & Turner, J. I. (1970). Orientations to seeking professional help: Development and research utility of an attitude scale. *Journal of consulting and clinical psychology*, 35(1p1), 79. doi:10.1037/h0029636
- Fouad, N. A., Guillen, A., Harris-Hodge, E., Henry, C., Novakovic, A., Terry, S., Kantamneni, N. (2006). Need, Awareness, and Use of Career Services for College Students. *Journal of Career Assessment*, 14(4), 407–420. doi:10.1177/1069072706288928
- Gallagher, R. P. (1996). National survey of counseling center directors 1995.
- Gallagher, R.P. (1992). Student needs survey havermihiplebenefits. *Journal of College Student Development*, 33. 281-282.
- Gelbal, S. (1991). Problem çözme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (6):167-173.
- Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Son Sınıf Öğrencilerinin Problemleri Üzerine Bir Çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- Guirre Velasco, A., Cruz, I.S.S., Billings, J. *et al.* (2020). What are the barriers, facilitators and interventions targeting help-seeking behaviours for common mental health problems in adolescents? A systematic review. *BMC Psychiatry* 20, 293. doi:10.1186/s12888-020-02659-0
- Güçlü N. (2003). Lise müdürlerinin problem çözme becerileri. *Milli Eğitim Dergisi*. 160: 272-300.
- Güldü, Ö., ve Ersoy-Kart, M. (2017). Kariyer planlama sürecinde kariyer engelleri ve kariyer geleceği algılarının rolü. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 72(2), 377-400.
- Henriksen, J. A. S. (1995). Orientation and Counseling in a California Community College: Surveying the Perspectives of a Multicultural Student Population. *Community College Review*. 23(2):59-74. doi:10.1177/009155219502300206

- Heppner, P. P. (1978). A review of the problem-solving literature and its relationship to the counseling process. *Journal of Counseling Psychology*, 25(5), 366–375. doi:10.1037/0022-0167.25.5.366
- Heppner, P. P., Kivlighan, D. M., Good, G. E., Roehlke, H. J., Hills, H. I. & Ashby, J. S. (1994). Presenting Problems of University Counseling Center Clients: A Snapshot and Multivariate Classification Scheme. *Journal of Counseling Psychology*, 41(3), 315. doi:10.1037/0022
- Hinson, J. A. & Swanson, J. L. (1993). Willingness to seek help as a function of self-disclosure and problem severity. *Journal of Counseling & Development*, 71(4), 465-470. doi:10.1002/j.1556-6676.1993.tb02666.x
- Holland, J. L. & Holland, J. E. (1977). Vocational indecision: *More evidence and speculation*. *Journal of Counseling Psychology*, 24, 404–414.
- Howard, A., & Scott, R. (1965). A proposed framework for the analysis of stress in the human organism. *Behavioral Science*, 10, 141-160. doi: 10.1002/bs.3830100204
- Işık, E. (2007). Üniversite öğrencilerinin üniversitelerinde verilen kariyer danışmanlığı hizmetlerine ilişkin algı ve beklentileri. 16. Ulusal eğitim Bilimleri Kongresi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Tokat.
- Özgülven, İ., E. (1992). Öğrencilerinin sorunları ve baş etme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7.
- Johnson M. E. (1988). Influences of gender and sex role orientation on help-seeking attitudes. *The Journal of Psychology*, 122:3, 237-241, doi: 10.1080/00223980.1988.9915510
- Kacur, M. ve Atak, M. (2011). Üniversite öğrencilerinin sorun alanları ve sorunlarla baş etme yolları: Erciyes üniversitesi örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1 (31), 273-297.
- Kesgin, B., ve Yücel, İ. (2018). Üniversite Gençliğinin Durumu ve Yaşadığı Sorunlar: Yalova Örneği., *Gençlik Araştırmaları Dergisi*. 7(17), 21-44.
- Kessler, R. C., Berglund P. A., Bruce, M. L., Koch, R., Laska, E. M, Leaf, P. J. ve Wang, P. S. (2001). The Prevalence and correlates of untreated serious mental illness. *Health Services Research*, 36, 987–1007.

- Kessler, R.C., Foster, C.L., Saunders, W.B. & Stand, P.E. (1995). Social consequences of psychiatric disorders: I. Educational attainment. *American Journal of Psychiatry*, 152, 1026-1032.
- Kızıldağ, S., Zorbaz, S. D., Gençtanırım, D. ve Arıcı, F. (2012). Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Psikolojik Danışma Yardımı Almaya ve Bu Yardımın Sunulduğu Birimlere İlişkin Görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 185-196.
- Korkut, F. (2002). Lise öğrencilerinin problem çözme becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23).
- Koydemir, S., Erel, Ö., Yumurtacı, D., & Şahin, GN (2010). Türkiye'de gençlerin psikolojik yardım arama tutumları ve yardım aramanın önündeki engeller. *International Journal for the Advancement of Counseling*, 32 (4), 274-289.
- Kutcher S, Wei Y, Coniglio C. (2016). Mental health literacy: past, present and future. *Can J Psychiatr.* 61(3). doi: 10.1177/0706743715616609.
- Lent, R. W., Brown, S. D. & Hackett, G. (1994). Toward a Unifying Social Cognitive Theory of Career and Academic Interest. *Choice, and Performance. Journal of Vocational Behavior*, 45(1), 79–122. doi:10.1006/jvbe.1994.1027
- Lent, W. R. (2005). A Social Cognitive View of Career Development and Counseling. Brown, S. D., and Lent, R. W. (Eds.). *Career Development And Counseling: Putting Theory And Research To Work* (117-118). Canada:John Wiley and Sons.
- Leong, F. T. L., & Zachar, P. (1999). Gender and opinions about mental illness as predictors of attitudes toward seeking professional psychological help. *British Journal of Guidance & Counselling*, 27(1), 123–132. doi:10.1080/03069889908259720
- Lincoln, Y. S. & Guba, E. G. (1985). Establishing trustworthiness. *Naturalistic inquiry*, 289(331), 289-327.
- Lipshits-Braziler, Y., Gati, I. & Tatar, M. (2015). Strategies for coping with career indecision. *Journal of Career Assessment*, 25(2), 183–202. doi:10.1177/1069072715620608
- Lucas, M. S. (1992). Problems expressed by career and non-career help seekers: A Comparison. *Journal of Counseling & Development*, 70(3), 417–420. doi:10.1002/j.1556-6676.1992.tb01626.x
- Lucas, M. S. & Berkel, L. A. (2005). Counseling needs of students who seek help at a university counseling center: A closer look at gender and multicultural issues. *Journal of College Student Development*, 46(3), 251-266. doi: 10.1353/csd.2005.0029

- Ludwikowski, W. M. A., Vogel, D. & Armstrong, P. I. (2009). Attitudes toward career counseling: The role of public and self-stigma. *Journal of Counseling Psychology*, 56(3), 408–416. doi:10.1037/a0016180
- Lukito Setiawan, J. (2006). Willingness to seek counselling, and factors that facilitate and inhibit the seeking of counselling in Indonesian undergraduate students. *British Journal of Guidance & Counselling*, 34(3), 403–419. doi:10.1080/03069880600769654
- Maree, J. G. (2014). Career construction with a gay client: A Case Study. *British Journal of Guidance and Counselling*, 42(4), 436-449. doi:10.1080/03069885.2014.886670
- Mau, W. C. J. ve Fernandes, A. (2001). Characteristics and satisfaction of students who used career counseling services.
- McLennan, N. A., Arthur, N. (1999). Applying the cognitive information processing approach to career problem solving and decision making to women's career development. *Journal of Employment Counseling*, 36(2), 82–96. doi:10.1002/j.2161-1920.1999.tb01011.x
- Mutlu, T., Owen, F. K., Özdemir, S. ve Kılıç, Ö. U. (2019). Beliren yetişkinlerin kariyer planları, yaşadıkları kariyer kararsızlıkları ve bununla baş etme stratejileri. *Kariyer Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 2(1), 1-31.
- Nota, L., Soresi, S., Solberg, S. H., & Ferrari, L. (2005). Promoting Vocational Development: Methods of Intervention and Techniques Used in the Italian Context. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 5(3), 271–279. doi:10.1007/s10775-005-3602-5
- Oliver, J. M., Reed, C. K., Katz, B. M., & Haugh, J. A. (1999). Students' self-reports of help-seeking: the impact of psychological problems, stress, and demographic variables on utilization of formal and informal support. *Social behavior and personality: an international Journal*, 27(2), 109-128.
- Omya, N., Good, G. E., Sherrod, N. B., (2000). Emotional Openness as a Predictor of College Students' Attitudes Toward Seeking Psychological Help. *Journal of Counseling Psychology*, 47, 138-143. doi:10.1037/0022-0167.47.1.138
- Özgülven, İ. E. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve baş etme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7).
- Özkan, S., & Yılmaz, E. (2010). Üniversite öğrencilerinin üniversite yaşamına uyum durumları (Bandırma Örneği). *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 5(13), 153-171.

- Quintrell, N., & Robertson, M. F. (1996). Student counselling in Australian universities: Forty years of development. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 18, 203–221
- Rickwood, D., Deane, F. P., Wilson, J. C. ve Ciarroci, J. (2005). Young people's help-seeking for mental health problems. *Australian e-Journal for the Advancement of Mental Health*, 4(3), 1-34.
- Sampson, J. P., Lenz, J. G., Reardon, R. C., & Peterson, G. W. (1999). A cognitive information processing approach to employment problem solving and decision making. *The career development quarterly*, 48(1), 3–18. doi:10.1002/j.2161-0045.1999.tb00271.x
- Sauermann, H. (2005). Vocational choice: A decision making perspective. *Journal of Vocational Behavior*, 66, 273-303.
- Saunders, S. M. (1993). Applicants' experience of the process of seeking therapy. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 30(4), 554–564. doi:10.1037/0033-3204.30.4.554
- Schonert-Reichl, K. A., Muller, J. R. (1996). Correlates of help-seeking in adolescents. *Journal of Youth and Adolescence*, 25(6), 705-731.
- Schweitzer, R. D. (1996). Problems and Awareness of Support Services among Students at an Urban Australian University. *Journal of American College Health*, 45(2),
- Sharf, R. S. (2017). Kariyer gelişim kuramlarının kariyer danışmasına uygulanması (Çev. F. Bacanlı ve K. Öztemel). Ankara: Pegem. doi, 109786053185741.
- Sheu, H.-B., & Sedlacek, W. H. (2004). An Exploratory Study of Help-Seeking Attitudes and Coping Strategies Among College Students by Race and Gender. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 37(3), 130–143. doi:10.1080/07481756.2004.11909755
- Snyder, J. F., Hill, C. E., & Derksen, T. P. (1972). Why some students do not use university counseling facilities. *Journal of Counseling Psychology*, 19, 263- 268. doi: 10.1037/h0033075
- Solberg, V. S., Ritsma, S., Davis, B. J., Tata, S. P., & et al. (1994). Asian-American students' severity of problems and willingness to seek help from university counseling centers: Role of previous counseling experience, gender, and ethnicity. *Journal of Counseling Psychology*, 41(3), 275–279. doi:10.1037/0022-0167.41.3.275
- Stone, G. L., & Archer, J. Jr. (1990). College and university counseling centers in the 1990s: challenges and limits. *The Counseling Psychologist*, 18, 539–607

- Topkaya, N. ve Meydan, B. (2013). Üniversite öğrencilerinin problem yaşadıkları alanlar, yardım kaynakları ve psikolojik yardım alma niyetleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-37.
- Türküm, A. S., Kızıлтаş, A. ve Sarıyer, A. (2004). Anadolu Üniversitesi Psikolojik Danışma ve Rehberlik Merkezi'nin hedef kitlesinin psikolojik ihtiyaçlarına ilişkin ön çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(21), 15-27.
- Uhl, G. B. (1974). The effects of perceived helper status and recipient self-esteem on help-seeking. *Dissertation Abstracts International*, 35, 5654
- Vogel, D. L., & Wester, S. R. (2003). To seek help or not to seek help: The risks of self-disclosure. *Journal of Counseling Psychology*, 50(3), 351–361. doi:10.1037/0022-0167.50.3.351
- Vogel, D. L., Wade, N. G., & Hackler, A. H. (2007). Perceived public stigma and the willingness to seek counseling: The mediating roles of self-stigma and attitudes toward counseling. *Journal of Counseling Psychology*, 54(1), 40–50. doi:10.1037/0022-0167.54.1.40
- Voltan Acar, N., (1986). Üniversite öğrencilerinin problemlerinin akademik başarıya etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 65-76.
- Wivell, R. & Webb, S. (1995). Choosing a counsellor: an exploratory case study. *New Zealand Journal of Counselling*, 17, 35-44.
- Yalçın, B, Tetik, S. ve Açıkgöz, A . (2010). Yükseköğretim öğrencilerinin problem çözme becerisi algıları ile kontrol odağı düzeylerinin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 19-27.
- Yazıcı, E. (2003). Türk Üniversite Gençliği Araştırması: Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Profili, G. Ü. İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (1986). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sorunları. *Türk Psikoloji Dergisi*. 20, 80-85.
- Yeşilyaprak, B. (2012). *Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı: Kuramdan Uygulamaya* (2. baskı). Ankara: Pegem Akademi. doi: 10.14527/9786053641742.01.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (10. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık

EKLER

Ek 1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Kariyer Problem Alanları ve Kariyer Yardımı Arama Görüşme Soruları

Yönerge;

İsim Soyisim:

Eğitim Gördüğünüz Bölüm:

Sınıf Düzeyiniz:

Üniversitenizin Adı \ Bulunduğu Şehir:

Değerli katılımcı,

Yüksek lisans tezim için lisans eğitim sürecine devam eden öğrencilerin kariyer yaşamlarında karşılaştıkları problem alanlarını ve bu problemlere ilişkin kariyer yardım arama davranışlarını keşfetmeyi amaçlayan bir çalışma yapmaktayım. Bu kapsamda size 7 adet soru yönelteceğim. Veri kaybı olmaması adına görüşmeler kayıt altına alınacaktır. Görüşmeye katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Veriler sadece yüksek lisans tez çalışması kapsamında kullanılacak diğer kişi ve kurumlarla paylaşılmayacaktır. Araştırmaya katılımınız ve görüşleriniz için teşekkür ederim.

Kübra Kutluca

Psikolojik Danışman

Görüşme Soruları

1. Kariyerinizle ilgili destek almaya ihtiyaç duyduğunuz konular nelerdir? Bahseder misiniz?
 - a. Bu konular kariyer yaşamınızda ne tür problemlere neden oluyor?
2. Kariyerinizle ilgili yaşadığınız problemler için nereden, kimden ve nasıl destek alıyorsunuz?
3.
 - a. Kariyer probleminiz için yardım aramaya nasıl karar veriyorsunuz?
 - b. Hangi destek kaynaklarından yardım arıyorsunuz?
 - c. Yardım arama sürecinde hangi kriterleri göz önünde bulundurursunuz?
4.
 - a. Kariyer probleminizle ilgili yardım arama sürecinizi kolaylaştıran faktörler nelerdir?
 - b. Kariyer probleminizle ilgili yardım arama sürecinizi zorlaştıran faktörler nelerdir?
5. Yaşadığınız problemlere ilişkin bulduğunuz desteklerden memnun musunuz?
6. Bulduğunuz destek ve aldığınız yardımla kariyer probleminize ilişkin ne tür çözüm yolları keşfettiniz?
 - a. Bulduğunuz çözümlerin kariyer gelişiminize katkılarından bahseder misiniz?
7. Elinde kariyer problemlerinizi gidermek için imkânın olsa neleri değiştirirdiniz?
8. Bunların dışında son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Ek 2. Etik Kurul İzin Formu

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU KARARI

Sayı :E--804.01-2103250012
Konu :Etik Kurul Hak.

Tarih:25.03.2021

Çalışmanın Türü:	Yüksek Lisans Tezi
Konu:	Anket Uygulama
Başlık:	"Üniversite Öğrencilerinin Kariyer Problem Alanları ve Kariyer Yardım Arama Davranışlarının Keşfedilmesi"
Yürütücü / Danışman:	Dr. Öğr. Üyesi Hasan EŞİCİ
Yazar:	Kübra KUTLUCA
Karar:	Olumlu

Prof. Dr. Şener BÜYÜKÖZTÜRK
Etik Kurul Başkanı

Prof. Dr. Özge HACİFAZLIOĞLU
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Gül Rengin KÜÇÜKERDOĞAN
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Mazlum ÇELİK
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Osman Tolga ARICAK
Etik Kurul Üyesi

Prof. Dr. Levent SUTCIGİL
Etik Kurul Üyesi

Ek: Kübra KUTLUCA Etik Kuru.pdf (Elektronik Ek)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu:ee51e045

Belge Doğrulama Adresi: <http://ebys.hku.edu.tr/Dogrulama/Index>

Adres : Havaalanı Yolu Üzeri 8.Km - Şahinbey / GAZİANTEP

Tel / Fax : +90 342 211 80 91 / +90 342 211 80 92

Kep Adresi : hasankalyoncu.univ@hs01.kep.tr

İrtibat: Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Web: sbe.hku.edu.tr

e-Posta: sbe@hku.edu.tr

